

Et ungeperspektiv på uddannelse og IPS-indsatsen

- En kvalitativ interviewundersøgelse

**Speciale på Kandidatuddannelse i Socialt arbejde,
Aalborg Universitet**

Tanja Andersen Lykke Krogh

Studienummer: 20180466

Vejleder: Anne Breumlund

Antal anslag: 160.667



Indholdsfortegnelse

English Summary.....	3
1. Indledning.....	5
2. Problemfelt.....	6
2.1 Individuelt planlagt job med støtte (IPS-indsatsen).....	7
2.2 Uddannelsen betydning for unge.....	10
2.3 Individ niveau.....	10
2.4 IPS i forhold til Recovery.....	11
2.5 IPS i forhold til uddannelse.....	12
3. Problemformulering.....	15
3.1 Afgrænsning af problemformulering.....	15
3.1.1 Uddannelse.....	15
3.1.2 Psykisk sygdom.....	15
3.1.3 Unge.....	15
4. Det teoretiske udgangspunkt.....	17
4.1 Videnskabsteoretisk udgangspunkt.....	17
4.2 Recovery.....	19
4.3 CHIME.....	20
4.4 Yderligere tre teoretiske begreb som supplement til CHIME.....	22
4.4.1 Medborgerskab.....	23
4.4.2 Social identitet.....	24
4.4.3 Empowerment (2).....	25
5. Metode.....	26
5.1 Empiriindsamling.....	26
5.1.1 Kvalitativ interview.....	26
5.1.2 Semistruktureret interview.....	27
5.1.3 Hermeneutikkens indflydelse på empiriindsamlingen.....	29
5.1.4 Adgang til feltet.....	30
5.1.5 Præsentation af interviewpersoner.....	32
5.1.6 Validitet og reliabilitet i forhold til interviewpersonerne.....	33
5.2 Etik.....	34
5.2.1 Etikovervejelser i forhold til metode.....	34
5.2.2 Etikovervejelser i forhold til interview.....	35

5.2.3 Ethiske overvejelser i forhold til Coronavirus	35
5.3 Analysestrategi	36
6. Analyse.....	38
6.1 Forbundethed.....	38
6.1.1 Medborgerskab.....	42
6.2 Håb og optimisme	46
6.3 Identitet	49
6.3.1 Social identitet.....	54
6.4 Mening med tilværelsen.....	57
6.5 Empowerment	61
6.5. Empowerment (2).....	64
7. Konklusion	67
8. Perspektivering	69
9. Litteraturliste	71

English Summary

This study focuses on how education and the IPS-intervention influence the recovery-process in young people with mental illness.

There is a large political focus on young people getting a proper education in Denmark. However, we see an educational inequality between young people with mental illness and young people without. There is a smaller proportion of young people with mental illness receiving proper education. To remedy this, the IPS-intervention has been implemented. The IPS-intervention helps people with mental illness with employment and getting an education. People with mental illness get help from an IPS-consultant, who help them establish contact with the labor market or place of education and generally offers support where the individual needs it. The IPS-intervention is known as a recovery-oriented intervention, where recovery can be seen as the process the individual goes through to live a life with hope and dream despite the limitations a mental illness can predict.

The IPS-interventions effect on employment among people with mental illness is well documented, but little is known about its effect on education. This is the case as literature on the effect of the IPS-intervention tends to focus on employment. Therefore, this study examines how young people with mental illness experience the educational context of the IPS-intervention and how it influences their recovery-process. This is done to better understand whether the IPS-intervention can help young people with mental illness with an education.

This is studied by a qualitative interview of 4 young people with mental illness under education and who receive support through the IPS-intervention. The interviews focus on how they experience education and the influence of the IPS-intervention on the recovery-process. To help answer this, theory on recovery and how recovery can be prompted is used. In particular, the CHIME framework helps to clarify the empirical data and determine whether a recovery-process has been prompted for the young people with mental illness. Furthermore, the social theories citizenship, by T.H. Marshalls, social identity, by R. Jenkins, and empowerment is employed to help further analyze the empirical data.

The conclusion on the study shows that education has both a positive and negative influence on the recovery-process of young people with mental illness, while the IPS-intervention seems to positively influence this recovery-process.

The obligation of education in danish society pressures young people and sometimes leads to multiple started educations that are never completed. This may lead to young people with mental illness feeling insufficient and not being able to live up to expectations. In the worst cases leading to a diagnosis such as depression. However, education can also positively influence young people with mental illness' recovery-process, as it gives opportunity to establish friendships and be a part of a community.

The IPS-intervention helps young people with mental illness deal with this pressure and helps them believe in their own abilities and make well-considered decisions with regards to their education. Lastly, the IPS-intervention helps the young people learn more about themselves and deal with issues such as the stigma of mental illness.

1. Indledning

Dette speciale har fokus på, hvordan uddannelse og IPS-indsatsen har indflydelse på recovery-processen hos unge med psykisk sygdom.

Grundlagt for dette speciale er, at der i Danmark er indført en politisk målsætning om, at alle unge skal i uddannelse, men på trods af dette, ses der stor ulighed i andelen af raske unge, der gennemfører en uddannelse og andelen af unge med psykisk sygdom, der gennemfører en uddannelse, selvom der findes en række forskellige indsatser, tilbud og ordninger på området. Til håndtering af denne problemstilling er der inden for de seneste år udrullet en indsats kaldet IPS-indsatsen, som har fokus på at hjælpe mennesker med psykisk sygdom i beskæftigelse og/eller uddannelse og fastholde dem heri. Denne indsats har vist sig effektiv særligt i forhold til beskæftigelse, men et ungeperspektiv på IPS i forhold til unge og uddannelse syntes utilstrækkelig beskrevet. Argumentet for at foretage en sådan undersøgelse er, at et ungeperspektiv på, hvordan unge oplever uddannelse og IPS-indsatsen, gør det muligt at opnå en dybere forståelse for, hvorfor og hvordan uddannelse og IPS-indsatsen har indflydelse på de unges recovery-proces, og med afsæt i analyseresultater er der mulighed for at justere indsatsen derefter.

Dette vil blive undersøgt med kvalitativt semistruktureret interviews med udgangspunkt i de unges erfaringer og oplevelser med dels at indgå i en uddannelse og dels at indgå i IPS-indsatsen, og om dette har indflydelse på de unges recovery-proces.

2. Problemfelt

I Danmark står vi overfor et voksende problem, når det gælder psykisk sygdom, hvor navnlig de unge bliver hårdt ramt. For et ungt menneske kan en psykisk sygdom have omfattende og afgørende konsekvenser for den enkelte unges liv, ikke mindst for de håb og drømme den unge måtte have for fremtiden. Her er uddannelse et område, hvormed unge med psykisk sygdom bliver begrænset i deres muligheder, hvilket bliver tydeligt i statistikkerne omkring andelen af unge med psykisk sygdom, der gennemfører en uddannelse og andelen af raske unge, der gennemfører en uddannelse. Ser vi på en årgang af 25-årige, som har en psykiatrisk kontakt til sundhedsvæsenet, så har 57% af denne gruppe 25-årig gennemført en uddannelse i 2017 (Sundhedsdata – indblik, 2019). Ser vi på hele årgangen af 25-årige har 80% af de 25-årige fuldført en uddannelse i 2017 (Sundhedsdata – indblik, 2019). Heraf kan udledes en ulighed i andelen af unge, som fuldfører en uddannelse, når der sammenlignes med de unge, der har psykiatrisk kontakt til sygehuset med den samlede befolkning af 25-årige. Dette vidner om, at unge med en psykisk sygdom har problemer med at indgå i uddannelsessystemet på samme vilkår, som unge uden en psykisk sygdom.

Noget tyder altså på, at unge med psykisk sygdom bliver ekskluderet fra uddannelsessystemet. Denne problemstilling er ikke ny og den er i modstrid med en mangeårig politisk målsætning om, at flere unge skal i uddannelse eller i beskæftigelse. I 2013 var et af de højest prioriterede mål, for den daværende regering, at flere unge skulle uddanne sig (Regeringen, 2013). I 2017 blev der indgået en *"Aftale om bedre veje til uddannelse og job"* (Børne- og undervisningsministeriet, 2017) med udgangspunkt i en fælles politisk ambition om, at flere unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse eller have tilknytning til arbejdsmarkedet. I denne politiske ambition indgår en målsætning om, at mindst 90% af de 25-årige skal have gennemført en ungdomsuddannelse i 2030. (Undervisningsministeriet, 2019). En måde at nå denne målsætning politisk har været, at der i 2019 blev indført uddannelseshjælp, som en del af en lov om aktiv socialpolitik, hvor uddannelseshjælpen erstatter kontanthjælp for unge under 30 år, der ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse eller er i gang med en sådan (Beskæftigelsesministeriet, 2020). Hensigten med uddannelseshjælpen er at skabe de bedste muligheder, for alle, til at få en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet, og denne stabile tilknytning foregår for de fleste via uddannelse (Børne- og undervisningsministeriet, 2017).

Disse politiske strømninger og målsætninger har indvirkning på det felt, der håndterer problemstillingen vedrørende ekskluderingen af unge med psykisk sygdom i forhold til uddannelse. Håndteringen af problemstillingen falder ind under det sociale arbejdes felt, da socialt arbejde overordnet har til formål at gøre det muligt for alle at deltage i samfundet (Skytte, 2017:13), og her har vi at gøre med en gruppe af unge, som ekskluderes fra deltagelse i uddannelsessystemet grundet deres psykiske sygdom. I dag rummer det sociale arbejde en række forskellige indsatser og tilbud med henblik på, at hjælpe unge med psykisk sygdom til at gennemføre en uddannelse, så som mentorordninger, uddannelsescaféer, SPS (specialpædagogisk støtte) uddannelsesvejleder osv. Men på trods af dette brede udvalg af indsatser ses der stadig en ekskludering i uddannelsessystemet i forhold til unge med psykisk sygdom, hvorfor der kan argumenteres for et større fokus på det sociale arbejde, og de indsatser der håndterer denne problemstilling. Derudover ser vi en stigning på 52% i antal børn og unge mellem 0-17 år, som får tildelt en psykisk diagnose i sygehusregi i perioden 2009 til 2019 (Benchmarkingenhed, 2020). Heraf kan udledes en yderligere relevans i et større fokus på indsatserne omkring at hjælpe unge med psykisk sygdom til at gennemføre en uddannelse, da andelen af unge med psykisk sygdom er voksende, og derfor vil der i fremtiden være flere unge, der har brug for indsatserne.

2.1 Individuelt planlagt job med støtte (IPS-indsatsen)

Overstående faktorer som ulighed i uddannelse, en stigende andel unge med psykisk sygdom og en politisk målsætning om at få flere unge i uddannelse kan være medvirkende faktorer til, at der i det sociale arbejde tages nye initiativer angående de indsatser og tilbud, der har fokus på at hjælpe unge med psykisk sygdom gennem et uddannelsesforløb. I den forbindelse har Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering, også kaldet STAR, finansieret *Projekt Inklusion* (Christensen & Epløv, 2018), som i perioden 2012-2018 har foretaget et randomiserede forsøg bestående af to kliniske indsatser, den ordinære indsats på jobcentret og Individuelt Planlagt Job Med Støtte, også kaldet IPS-indsatsen. IPS-indsatsen bliver primært anvendt på beskæftigelsesområdet, men bliver også benyttet i uddannelsessammenhæng, og indsatsen viser gode resultater både internationalt og i Danmark (Christensen & Epløv, 2018), (Swanson, Becker, Christensen, Ebersbach, 2013). IPS er en evidensbaseret indsats rettet mod at hjælpe mennesker med alvorlig psykisk sygdom til at få og opretholde arbejde eller uddannelse indenfor det felt, de ønsker (Swanson et al., 2013:14-26). Udgangspunktet for IPS-indsatsen er, at mennesker med psykisk sygdom kan arbejde eller uddanne sig, såfremt der er det rette match mellem kandidaten og arbejds- eller uddannelsessted.

Sideløbende modtager borgeren intensiv støtte ved en IPS-konsulent, som hjælper med at skabe relation mellem borgeren og arbejdsmarkedet eller uddannelsesstedet. I praksis arbejder IPS-konsulenter ud fra otte grundlæggende principper som består af følgende (Swanson et al., 2013:14-26):

- ”1. IPS-princip: Alle der ønsker at arbejde kan deltage (ingen eksklusion).*
- 2. IPS-princip: Målet er job på det ordinære arbejdsmarked.*
- 3. IPS-princip: IPS-indsatsen er integreret med den psykiatriske behandling.*
- 4. IPS-princip: Vejledning i social- og beskæftigelseslovgivningen.*
- 5. IPS-princip: Jobsøgning starter hurtigt efter henvisning til IPS-indsatsen.*
- 6. IPS-princip: IPS-konsulenterne opbygger relationer til arbejdsgivere i lokalområdet, baseret på deltagernes ønsker om beskæftigelse.*
- 7. IPS-princip: Den individualiserede støtte på arbejdspladsen er tidsbegrænset.*
- 8. IPS-princip: Deltagernes egne præferencer tilgodeses”*

I disse principper fremgår det tydeligt, at IPS-indsatsen har sit primære fokus på beskæftigelse, men IPS-indsatsen kan også anvendes til uddannelse, såfremt 3 betingelser er opfyldt (Swanson et al., 2013:121):

1. Formålet med uddannelsen skal være relateret til et langsigtet mål om at arbejde.
2. Deltageren skal have et behov for intensiv støtte til at gennemføre uddannelsen.
3. Uddannelsen skal foregå på ordinære forhold, som er tilgængelig for alle.

Internationale og danske studie viser, at IPS-indsatsen har forstærket effekt, hvis der sideløbende tilbydes træning i sociale færdigheder og kognitiv træning (Christensen & Eplov, 2018). Projekt Inklusion (Christensen & Eplov, 2018) fandt god effekt af IPS-indsatsen, hvor deltagere i IPS gruppen var signifikant mere tilfredse med indsatsen, og undersøgelsen fandt positive resultater, idet flere personer opnåede beskæftigelse eller uddannelse, og deltagerne arbejdede eller studerede i længere tid i forhold til kontrolgruppen, der modtog ordinær indsats (Christensen & Eplov, 2018). På baggrund af Projekt Inklusion opfordrer Beskæftigelses- og Ligestillingsminister Peter Hummelgaard (2021) i en pressemeddelelse alle kommuner til at implementere IPS-indsatsen, og

derudover arbejder Beskæftigelsesministeriet på at udbrede viden om indsatsen og understøtte kommunerne til at implementere IPS-indsatsen.

I Danmark anvendes IPS-indsatsen hovedsageligt i kommunal regi, men ikke alle kommuner har endnu etableret IPS-indsatsen, da det er en forholdsvis ny indsats i dansk kontekst. IPS-indsatsen bliver bl.a. anvendt i Københavns kommune, Silkeborg kommune, Hjørring kommune og Aalborg kommune (Familie- og Socialudvalget, 2020), men der er stor variation kommunerne imellem, hvordan IPS-indsatsen er organiseret.

I Aalborg kommune blev IPS-indsatsen etableret i 2019 med fokus på ungeområdet og med henblik på at få flere unge i job eller uddannelse, derfor er IPS-indsatsen på nuværende tidspunkt tilknyttet Uddannelseshuset i Aalborg, hvor de unge får adgang til IPS-indsatsen gennem Uddannelseshuset (Familie- og Socialudvalget, 2020). I Hjørring kommune besluttede man i 2017 at iværksætte IPS-indsatsen som et led i en arbejdsrettet rehabiliteringsmodel med det formål at få flere borgere ud på arbejdsmarkedet (Hjørring Kommune, 2018). Her er IPS-indsatsen organiseret som et IPS-team, hvor fokus ligger på borgere med psykisk sygdom, og for at få adgang til IPS-indsatsen skal borgerne henvises fra en sagsbehandler (Hjørring Kommune, 2018). Her er altså ikke et konkret fokus på unge og uddannelse, som det ses i Aalborg kommune.

Den generelle viden omkring IPS-indsatsen i forhold til uddannelse, i dansk kontekst, syntes i min litteratursøgning (jf. ”Bilag 1”) at være sparsom, for selvom Projekt Inklusion viser gode resultater af IPS-indsatsen på både uddannelse og beskæftigelse, er der ingen gennemsigthed omkring effekten af IPS-indsatsen isoleret set på beskæftigelse og IPS-indsatsen isoleret set på uddannelse, hvilket gør det problematisk at redegøre for IPS-indsatsen effektivitet på uddannelse.

Men i USA er der i 2016 foretaget en undersøgelse, hvor principperne i IPS-indsatsen blev overført direkte til uddannelse, og der indgik 20 unge med svær psykisk sygdom i undersøgelsen (Killackey, Allott, Woodhead, Connor, Dragon, Ring, 2016). Resultatet blev, at 95% af disse unge gennemførte en uddannelse, hvoraf der udledes, at IPS-indsatsen har god effekt i forhold til at hjælpe unge med psykisk sygdom til at gennemføre en uddannelse (Killackey, et al., 2016). Denne undersøgelse er ikke gået i dybden med, hvordan de unge oplever brugen af IPS-indsatsen, og hvordan IPS-indsatsen hjalp dem til at gennemføre uddannelsen, og det har ikke været muligt for mig at finde andre undersøgelser, der kan pege på netop dette.

2.2 Uddannelsen betydning for unge

Men hvorfor er det vigtigt, at unge med psykisk sygdom har samme muligheder for at uddanne sig som raske unge, og dermed vigtigt at hjælpe og støtte unge med psykisk sygdom til at gennemføre en uddannelse? Dette kan der være flere årsager til.

Hvis vi ser på, hvad uddannelse kan give unge generelt, er uddannelsessystemet opbygget på baggrund af en tankegang om, at uddannelse er forbundet med udvikling af bestemte kompetencer og ressourcer (Andreasen, Duch & Rasmussen, 2017:9), hvor de unge har mulighed for at udvikle egne kompetencer og ressourcer. Derudover kan uddannelse give anledning til, at de unge kan gennemgå en identitetsdannelsesproces, da valget af uddannelse er det første intentionelle skift i deres rejse fra barndom til ungdom og videre til voksenlivet (Pless & Katznelson, 2007:11). Identitetsdannelsesprocessen forekommer også, idet valget af uddannelse giver de unge mulighed for at finde sammen med andre unge, der ligner dem selv, og dermed positionerer sig selv og adskiller sig fra andre unge (Pless & Katznelson, 2007:11).

Yderligere er uddannelse vigtig for unge, da de gennem uddannelse kan opnå en samfundsmæssige anerkendelse af individuelle ressourcer og kompetencer, og dermed opnå de bedst mulige forudsætninger for at skabe sig en tilværelse indenfor de samfundsmæssige rammer (Andreasen, Duch & Rasmussen, 2017:10). Dog betyder uddannelsesstruktur, at unge ikke har lige adgang til uddannelsessystemet (Andreasen, Duch & Rasmussen, 2017:10), hvilket bl.a. bliver tydeligt i den ekskludering, der sker af unge med psykisk sygdom. Dette kan indikere at unge med psykisk sygdom ikke har lige muligheder for at udvikle kompetencer og ressourcer, gennemgå en identitetsdannelsesproces, opnå den samfundsmæssige anerkendelse som følger med en uddannelse, og de har mindre forudsætninger for at skabe en tilværelse indenfor de samfundsmæssige rammer.

2.3 Individ niveau

Behovet for at hjælpe og støtte de unge med psykisk sygdom til at gennemføre en uddannelse findes ikke kun i, at der sker en ekskludering af unge med psykisk sygdom i forhold til raske unge, når det gælder uddannelse og job. Eller at de ikke har lige muligheder for at gennemgå den udvikling og anerkendelse som uddannelse kan give eller, at antallet af unge med psykisk sygdom er voksende. Behovet findes også på individ niveau, da unge med psykisk sygdom bliver begrænset i at forfølge egne håb og drømme for sig selv og deres liv, og dermed kan en psykisk sygdom få betydelige konsekvenser for den enkelte unge. Hvordan det påvirker den enkelte unge, at vedkommende ikke

har mulighed for at uddanne sig, sætter Sara Hauge ord på i et interview til en artikel i Kristelig Dagblad med temaet Ung i krise (Andersen, 2016). Sara Hauge fik som ung diagnose skizofreni, og hun fortæller, at hun som ung troede, at hun kunne opnå alt det, hun ville i livet, som f.eks. at tage den uddannelse hun ønskede, men det forhindrede diagnosen skizofreni. Ligeledes fortæller Helge, som er formand for Sind Ungdom, hvor han bl.a. driver klubber for psykisk sårbare unge, til samme artikel i Kristelig Dagblad, at mange unge oplever det at få en psykisk sygdom som et nederlag, fordi de ikke længere kan det, de troede de kunne, som f.eks. at tage en uddannelse (Andersen, 2016). Her bliver det tydeligt, hvordan psykisk sygdom sætter hindringer i vejen for unge med håb og drømme for deres fremtid, og hvordan dette kan opleves som et nederlag. Heraf kan også udledes relevansen i, at indsatser som IPS-indsatsen eksisterer, da indsatsen har til formål at afhjælpe de hindringer, de unge oplever i forbindelse med deres psykiske sygdom.

Når unge med psykisk sygdom oplever hindringer og nederlag ved, at de ikke kan tage den uddannelse, de ønsker grundet deres psykiske sygdom, har det indflydelse på deres individuelle recovery-proces og deres videre forløb med sygdommen. Ifølge Bill Anthony er recovery en personlig proces, som den enkelte gennemgår, hvor den enkelte lever et liv med håb, trivsel og muligheder på trods af de begrænsninger, som den psykiske sygdom indebærer (Slade, 2021:94). Det vil altså sige, at når vi i denne tankegang kigger på, at unge med psykisk sygdom bliver hindret i at tage den uddannelse, de gerne vil, bliver de begrænset i at leve et liv med håb, trivsel og muligheder, da de lever under de begrænsninger, som sygdommen medfører. Omvendt vil det i denne begrebsramme også betyde, at når unge, som f.eks. Sara, får mulighed for at tage den uddannelse, de ønsker, bliver uddannelse også en del af deres recovery-proces, da det giver dem mulighed for at vokse og bevæge sig videre på trods af psykiske sygdom, hvor de kan leve et liv med håb, trivsel og muligheder.

2.4 IPS i forhold til Recovery

Sat i forhold til recovery skal en indsat som IPS-indsatsen være en hjælp til, at mennesker med psykisk sygdom ikke føler sig begrænset af deres sygdom, og IPS-indsatsen kan dermed bidrage til, at mennesker med psykisk sygdom kan leve et liv med trivsel håb og muligheder (Slade, 2021:94). I denne sammenhæng viser IPS-indsatsen også gode resultater i forhold til beskæftigelse og den ordinære indsats på jobcentrene. Her har en dansk undersøgelse (Gammelgaard, et al, 2017) undersøgt, hvordan IPS-indsatsen og beskæftigelse har indflydelse på recovery-processen hos mennesker med svære psykiske sygdomme med udgangspunkt i deltagernes oplevelser. For at

skabe gennemsigtighed omkring hvorvidt det er beskæftigelse, der har indflydelse på recovery-processen, eller om det er IPS-indsatsen, har denne undersøgelse opdelt beskæftigelse og IPS-indsatsen i empiriindsamlingen. Først undersøges, hvordan IPS-indsatsen har haft indflydelse på den enkeltes recovery-proces sammenholdt med den ordinære indsats på jobcentret, og efterfølgende undersøges beskæftigelsesindflydelsen på recovery-processen (Gammelgaard, I, et al, 2017). Resultatet var bl.a., at deltagerne beskrev mødet i jobcenteret som stressende, at de mødte mange forskellige mennesker, og de følte sig som en del af et system, hvorimod i mødet med en IPS-konsulent følte deltagerne sig ikke som en del af systemet, men oplevede at nogen lyttede og tog dem alvorligt, og de var knyttet til denne ene IPS-konsulent i stedet for flere forskellige, hvilket var vigtigt for dem (Gammelgaard, I, et al, 2017). Derudover oplevede deltagerne, at de følte sig imødekomet af IPS-konsulenten, hvor konsulenten lod den enkelte have kontrollen og støttede den enkelte, og IPS-konsulenten var i stand til at tilsidesætte jobsøgningen, hvis der opstod andre behov hos den enkelte, hvor IPS-konsulenten i stedet kunne imødekomme disse behov. Ydermere fandt undersøgelsen også, at arbejdet havde betydning for den enkeltes hverdagsliv. Det gav dem en følelse af at bidrage, stabilitet, normalitet, et fællesskab med kollegaer, og at livet handlede om andet end at have en psykisk sygdom. Undersøgelsen konkluderer, at IPS-indsatsen og beskæftigelse har en positiv indflydelse på recovery-processen for mennesker med svære psykiske sygdomme, sammenholdt med den ordinære indsats på jobcentrene (Gammelgaard, I, et al, 2017).

2.5 IPS i forhold til uddannelse

Uddannelsesaspektet udgør kun en lille del af IPS-indsatsen, da indsatsen har sit hovedfokus på job, hvilket bl.a. bliver tydeligt i ”*IPS- IPS Supported Employment – En Praktisk Guide*” (Swanson et al., 2013) som er en guide til anvendelse af IPS-indsatsen i praksis. Denne bog er på 299 sider, men kun 3 af disse sider forholder sig til uddannelse. Den eneste undersøgelse det har været muligt at finde, gennem litteratursøgningen (jf. ”Bilag 1”), som sætter fokus på IPS, unge og uddannelse, er den tidligere nævnte undersøgelsen fra USA (Killackey, et al., 2016).

Det har ikke været muligt gennem litteratursøgning (jf. ”Bilag 1”) at finde undersøgelser i dansk sammenhæng, der har undersøgt IPS-indsatsen isoleret i forhold til uddannelse og unge. Men IPS-indsatsen bliver, som tidligere nævnt, anvendt i Aalborg kommune i forbindelse med unge og uddannelse hvor IPS-indsatsen anvendes i Uddannelseshuset, der netop har fokus på unge og uddannelse (Familie- og socialudvalget, 2020).

For at blive klogere på IPS-indsatsen, unge og uddannelse, har jeg kontaktet afdelingslederen i

Uddannelseshuset for at undersøge deres erfaringer omkring brugen af IPS-indsatsen på uddannelsesområdet. Afdelingslederen fortæller, at de oplever en god virkning af IPS-indsatsen, men at de også oplever udfordringer. Hun peger på, at udfordringen skal findes i, at der ikke er mulighed for at påbegynde en uddannelse få timer om ugen i det danske uddannelsessystem, hvilket man ellers ofte gør med IPS-indsatsen i forbindelse med et job, netop fordi uddannelserne i udgangspunktet er på fuldtid ved studiestart.

Efter denne samtale bliver jeg nysgerrig på, hvordan IPS-indsatsen helt konkret har indflydelse på de unges uddannelsesforløb, for på den ene side konkluderer en undersøgelse fra USA, at 95 % af deltagerne gennemførte en uddannelse ved brug af IPS-indsatsen, og på den anden side erfarer en afdelingsleder i feltet udfordringer med IPS-indsatsen i forhold til uddannelse. Derfor rettede jeg min litteratursøgning (jf. ”Bilag1”) mod et ungeperspektiv på IPS-indsatsen og uddannelsesområdet, da det må være de unge selv, der bedst kan svare på, hvilken indflydelse IPS-indsatsen har haft på deres uddannelsesforløb. Her finder jeg ingen undersøgelser, hverken danske eller internationale, som anlægger et ungeperspektiv på IPS-indsatsen og uddannelse. Altså har jeg ikke kunnet finde de unges stemmer i forhold til, hvad de oplever, mener, og hvordan de forholder sig til brugen af IPS-indsatsen. Om de oplever en positiv eller negativ effekt og årsagen hertil. Et sådant ungeperspektiv vil kunne bidrage med en dybere forståelse af og et mere nuanceret billede af den indflydelse, som IPS har på de unges uddannelsesforløb, og det kan give mulighed for at skærpe indsatsen yderligere ud fra et mere nuanceret billede, som unge kan tegne.

For at opnå en sådan forståelse har jeg ladet mig inspirere af den danske undersøgelse foretaget af Gammelgaard et al. (2017), der benytter begrebet recovery-proces som rammesættende for hele formålet med beskæftigelse og IPS-indsatsen. På samme måde vil begrebet recovery-proces kunne bidrage med en forståelsesramme for hele formålet med at hjælpe og støtte unge med psykisk sygdom til at gennemføre en uddannelse. Ved at hjælpe og støtte unge med psykisk sygdom til at gennemføre en uddannelse bliver de unge med psykisk sygdom bedre inkluderet i samfundet, hvilket er hele formålet med det sociale arbejde.

For at opnå et nuanceret billede af den indflydelse, som IPS-indsatsen har på de unges uddannelse og deres recovery-proces, vil det være relevant at undersøge, hvordan uddannelse har indflydelse på de unges recovery-proces, da uddannelse udgør konteksten for de rammer, som IPS-indsatsen skal operere i. På den måde bliver det muligt at skabe gennemsigtighed omkring, hvornår det er IPS-indsatsen, der har indflydelse på de unges recovery-proces, og hvornår det er uddannelse, der har

indflydelse på de unges recovery-proces. På den måde bliver det muligt at undersøge specifikt, hvilken indflydelse IPS-indsatsen har på de unges recovery-proces.

I den danske undersøgelse foretaget af Gammelgaard et al (2017) perspektiveres der til at undersøge IPS og recovery-processen yderligere på flere samfundsgrupper for at danne et mere generaliseret billede, hermed kan udledes en yderligere relevans i at foretage en undersøgelse af IPS-indsatsen i forbindelse med unge med psykisk sygdom og uddannelse. Yderligere vil en mere dybdegående analyse af unges oplevelser med uddannelse og IPS-indsatsen som en del af deres recovery-proces bidrage med et skærpet blik på indsatsen og dermed gøre indsatsen yderligere effektiv. Dette har ført mig til følgende problemformulering.

3. Problemformulering

*Hvordan har uddannelse indflydelse på unges recovery-proces,
og hvordan kan IPS-indsatsen bidrage hertil?*

3.1 Afgrænsning af problemformulering

I denne afgrænsning vil der blive redegjort for, hvad specialet ønsker at undersøge på baggrund af overstående problemformulering. Recovery vil der blive redegjort for under afsnit ”4.2 Recovery”, da recovery udgør en del af det teoretiske grundlag for udarbejdelsen af specialet.

3.1.1 Uddannelse

I dette speciale vil uddannelse være med udgangspunkt i, at den unge er tilmeldt en uddannelse, som er den unges primære beskæftigelse i hverdagen. Dette kan blandt andet bestå af ungdomsuddannelserne, erhvervsuddannelser, professionsuddannelser, mellemlange uddannelser, lange uddannelser osv.

3.1.2 Psykisk sygdom

Specialet vil definere psykisk sygdom ud fra, at sygdommen er en diagnose tildelt i psykiatrisk regi, og derudover er en psykisk sygdom kriteriet for at modtage IPS-indsatsen.

3.1.3 Unge

Fokus i dette speciale er på de unges oplevelser og erfaringer omkring uddannelse og IPS, og derfor bliver der i denne sammenhæng anlagt et ungeperspektiv på det sociale arbejde, hvor ungeperspektivet udgør de unges erfaringer og oplevelser med at have en psykisk sygdom og gå på en uddannelse, og det sociale arbejde udgør IPS-indsatsen. Et sådant perspektiv kan bidrage med et indblik i, hvilken indvirken uddannelse og IPS-indsatsen har på den unges liv, om de oplever en positiv eller negativ indvirkning og årsagen hertil. Altså vil et ungeperspektiv give et nuanceret billede i forhold til den indflydelse, som henholdsvis uddannelse og IPS-indsatsen har på den enkeltes unges recovery-proces. Herudfra kan også udledes, at et ungeperspektiv kan bidrage med en skærpelse af IPS-indsatsen, da det giver mulighed for at fokusere på de eventuelle analyseresultater, der vil forekomme i undersøgelsen, positive som negative og justere indsatsen derefter.

De unge vil i dette speciale være unge under 35 år. Årsagen hertil findes i, at der kan være et længere sygdomsforløb forbundet med en psykisk diagnose, som kan bremse de unge i deres uddannelsesforløb (Andersen, 2016). Derudover ses der en stigning i andelen af voksne, der får tildelt en diagnose, hvilket også gør sig gældende for aldersgruppen 25-29 og 30-39 år (socialstyrelsen, 2021). Den politiske øvre aldersgrænse for målgruppen er 30 år, hvilket bl.a. ses i uddannelseshjælpen som erstatter kontanthjælp for unge under 30 år. Ved at sætte aldersgrænsen til 35 år i stedet for 30 år er der mulighed for at specialet kan inkludere unge, som har haft et længere sygdomsforløb eller unge, som har fået tildelt en psykisk diagnose senere i livet.

4. Det teoretiske udgangspunkt

I dette afsnit følger først en beskrivelse af det videnskabsteoretiske udgangspunkt for specialet som vil anlægge en hermeneutisk tilgang, og det vil blive beskrevet, hvordan recovery hænger sammen med hermeneutikken som teoretisk udgangspunkt. Næste afsnit består af en redegørelse for recovery og forståelsesrammen CHIME, som er en forståelsesramme for, hvordan recovery kan fremmes. I dette afsnit vil det også blive beskrevet, hvorfor og hvordan recovery og CHIME anvendes i specialet. Slutteligt vil der blive præsenteret tre begreber, som supplement til forståelsesrammen CHIME og dermed bidrager med en yderligere teoretisk dybde.

4.1 Videnskabsteoretisk udgangspunkt

Dette speciale tager udgangspunkt i hermeneutik som videnskabsteoretisk tilgang, ved at arbejde hermeneutisk, arbejdes der ud fra devisen om at *"Fortolkning og forståelse er et af de mest grundlæggende vilkår for vores tilgang til og væren i verden."* (Højberg, 2014:290), hvilket vil sige at mennesker forstår og fortolker verden på baggrund af tidligere forståelser og fordomme. Forståelser og fordomme, vil altid gå forud for menneskets nuværende forståelse (Højberg, 2014:301). Altså vil det i hermeneutikken være en illusion, at det er muligt at anskue verden åbent og fordomsfrit. De fordomme og forståelser verden anskues med kaldes *forforståelse*, og i hermeneutikken er det vigtig at gøre sig bekendt med, hvilken forforståelse et felt tilgås ud fra, sådan at der er opmærksomhed på, hvilken forforståelse der bygges på for at opnå en ny forståelse (Højberg, 2014:301). Dette speciales forforståelse bærer blandt andet præg af en sundhedsfaglig forståelse, som har en afgørende indflydelse på, hvordan f.eks. psykisk sygdom opfattes. Årsagen hertil bunder i, at jeg er uddannet ergoterapeut, hvorfor det sundhedsfaglige syn på psykisk sygdom, præger min forståelse af psykisk sygdom. Derudover arbejder jeg i dette speciale ud fra en antagelse om, at unge, med en psykisk sygdom, har brug for hjælp til at tilgå uddannelsessystemet, hvor jeg vil mene, at IPS-indsatsen kan være behjælpelig med netop det. Forforståelsen og antagelserne vil blive bragt i spil i mødet med empirien, når der arbejdes hermeneutiske, hvor forforståelse enten vil blive bekræftet eller afkræftet, hvorefter der opstår en ny forståelse. På den måde vil forforståelsen være medvirkende til, at der udarbejdes en ny forståelse, da forforståelsen danner grundlag for, at der kan opstå en ny forståelse (Monrad, 2018a:114).

Ifølge H.-G. Gadamer (Højberg, 2014:302) udgør forståelse og fordomme tilsammen en *forståelseshorison*t som er medbestemmende for, hvordan vi handler, orienterer os i og forstår

verden. I dette speciale består forståelseshorisonten af personlig recovery og forståelsesrammen CHIME. Argumentet herfor er, at jeg med udgangspunkt i personlig recovery og CHIME vil belyse det felt, jeg gerne vil undersøge, som her er de unges oplevelser og erfaringer med psykisk sygdom, uddannelse og IPS-indsatsen. Dermed går jeg ikke forudsætningsløst til det, jeg ønsker at undersøge, men jeg går til feltet med en allerede eksisterende anskuelse, som her udgør personlig recovery og CHIME. Personlig recovery og CHIME kommer til at udgøre den forståelseshorisont, som jeg har valgt at anlægge, for på den baggrund at opnå en ny forståelse for de unges oplevelser med psykisk sygdom, uddannelse og IPS-indsatsen. Altså bliver de unges oplevelser med psykisk sygdom, uddannelse og IPS-indsats sat i forhold til personlig recovery og CHIME. I forhold til empirien betyder det, at teorien, personlig recovery og CHIME vil blive brugt som et ”sæt briller” til at se på empirien.

På baggrund af overstående, vil designet i dette speciale, være et hermeneutisk design, hvor forforståelse og forståelseshorisont bliver anvendt i udarbejdelsen af specialets teori, metode og analyse for på det grundlag at opnå en ny forståelse. Ulempen ved at designe en undersøgelse på denne måde, hvor teori danner grundlag for udarbejdelsen af metoden og analyse er, at der kan forekomme relevant empiri som ikke kan belyses med den valgte teori, ide der tages udgangspunkt i teorien og ikke i empirien. Fordelen er, at teorien danner grundlag for udarbejdelsen af metoden sådan at empirien er rettet imod teorien, og dermed er der større sandsynlighed for at besvare problemformuleringen ide recovery er en del af problemformuleringen.

Et andet anvendeligt videnskabsteoretisk udgangspunkt for specialet kunne være fænomenologien, grundet ungeperspektivet, hvor fokus er på de unges oplevelser og erfaringer. På den baggrund kan der argumenteres for et fænomenologisk perspektiv, som i sin essens har fokus på den konkrete livsverden og de menneskelige erfaringer, der bliver draget i denne livsverden (Rendtorff, 2014:267). Argumentet for, at fænomenologien er blevet fravalgt er, at der i fænomenologien ønskes at undersøge fænomener åbent ved, at sættes parentes om al forudindtaget viden, fordomme og forforståelse for at anskue fænomenet helt åbent, hvilket kaldes for ”epoche” (Jacobsen, Tanggaard & Brinkmann, 2015:220). For det første vil det i hermeneutikken være en illusion at tro, at en sådan ”epoche” kan opnås, og for det andet er specialets design bygget op med recovery og CHIME som teoretisk udgangspunkt, hvilket ikke vil være hensigtsmæssigt i fænomenologien, hvor der modsat ønskes at belyse fænomener uden forudindtaget viden.

4.2 Recovery

Recovery vil i denne sammenhæng blive anvendt som en forståelsesramme for selve formålet med at støtte og hjælpe unge, med psykisk sygdom, til at gennemføre en uddannelse. Dette fordi hensigten med IPS-indsatsen er at støtte og hjælpe mennesker med psykisk sygdom til at overkomme de barrierer, som den psykiske sygdom kan sætte for den enkelte med det formål, at finde og opretholde et job eller en uddannelse. Denne hensigt er sammenlignelig med definitionen på recovery, men for at komme dette nærmere er en redegørelse for recovery nødvendig:

Recovery er et begreb, der kan være flertydigt og vanskeligt at forstå, hvor der hersker uenighed om en entydig definition af recovery på trods af en omfattende politisk satsning på recovery og en global anerkendelse af recovery som begreb (Oute & Jørgensen, 2021:10). Grundlæggende kan der skelne mellem to betydninger af recovery; ”At komme sig fra psykisk sygdom” kaldes *Klinisk recovery* og ”at komme sig med psykisk sygdom; at være i recovery” kaldes *Personlig recovery*. Klinisk recovery kendetegnes som noget, den enkelte opnår eller ikke opnår, hvilket kan observeres og vurderes af en klinisk ekspert, og dermed er recovery ikke subjektivt vurderet af individet selv (Slade, 2021:93.). Modsætningen hertil findes i personlig recovery som Anthony i 1993 definerer som;

” Recovery er en dybt personlig, unik proces, som indebærer ændringer af ens holdninger, værdier, følelser, mål, færdigheder og/eller roller. Det er en måde at leve et liv på, som giver håb, trivsel og mulighed for at bidrage på trods af de begrænsninger, som de psykiske problemer repræsenterer. Recovery indebærer ny mening og nye mål for livet og muligheder for at vokse og bevæge sig videre med de katastrofale effekter af den psykiske lidelse ” (Slade, 2021:94).

I dette speciale er udgangspunktet personlig recovery grundet et ønske om at anskue de unges recovery-proces som en unik og individuel proces, som de unge gennemgår for at forfølge egne håb og mål i livet på trods af de begrænsninger, de oplever i forbindelse med deres psykiske sygdom. På baggrund af dette vil uddannelse og IPS-indsatsen blive sat i forhold til recovery med en forhåbning om at blive klogere på, hvordan uddannelse og IPS-indsatsen har indflydelse på de unges recovery-proces. Altså skal recovery bidrage med en teoretisk forståelsesramme for selve hensigten med uddannelse og IPS-indsatsen. At IPS-indsatsen og uddannelse skal være en del af de unges recovery-proces og en del af, at de unge kan opnå et liv med *”håb, trivsel og mulighed for at bidrage på trods af de begrænsninger, som de psykiske problemer repræsenterer ”* (Slade, 2012:94).

4.3 CHIME

Personlig recovery anses altså som værende en proces, og denne proces kan enten fremmes eller hæmmes hvor praktikker, der arbejder recovery-orienteret, vil arbejde på at fremme den enkeltes recovery (Slade, 2021:94). Der er mange måder at skitsere, hvordan den enkelte kan fremme recovery og hvordan praktikker kan bidrage hertil. For at komme dette nærmere, vil speciale tage udgangspunkt i en forståelsesramme kaldet CHIME. Denne forståelsesramme kan bidrage med en mere nuanceret forståelse af, hvad der konkret kan fremme recovery-processen hos den enkelte, og derfor gøre det muligt at opnå en forståelse for hvorfor og hvordan uddannelse og IPS kan have indflydelse på de unges personlige recovery-proces.

CHIME er en forståelsesramme som en række forskere har udviklet på baggrund af et bredt udsnit af den aktuelle litteratur omkring, hvad der fremmer recovery (Slade, 2021:95). Her fandt de frem til fem elementer, som enten hver især eller i kombination fremmer den personlige recovery-proces. Disse fem elementer består af: Connestedness, Hope and Optimism, Identity, Meaning and purpose og empowerment. Tilsammen udgør de grundlaget for forståelsesrammen CHIME (Slade, 2021:95), (Johansen, 2018) CHIME- elementerne er oprindeligt udarbejdet på engelsk men specialet vil tage udgangspunkt i den danske oversættelse af elementerne som består af: Forbundethed, håb og optimisme, identitet og mening i tilværelsen men empowerment vil ikke blive oversat da en oversættelse af dette begreb er komplekst. I det følgende vil der blive redegjort for CHIME-elementerne, og hvad det enkelte element består af med det i mente, at der er stor variation i, hvad den enkelte definerer som betydningsfuldt i forhold til de forskellige elementer.

Forbundethed:

Dette CHIME-element ligger vægt på, at den enkelte har en oplevelse af social inklusion og medborgerskab som fremmende for den enkeltes recovery. Dette kan komme til udtryk ved, at den enkelte bliver forbundet med en støtte person, en støtte gruppe eller den enkelte kan genoptage forbindelsen til familie og/eller venner eller etablere kontakt til arbejdsmarkedet eller uddannelse alt efter, hvad der vigtigt for den personen (Johansen, 2018).

Håb og optimisme:

Håb og optimisme handler om, at det enkelte individ kan forholde sig håbefuldt og optimistisk til, at det er muligt at få det bedre, at et hverdagsliv og/eller arbejdsliv kan fungere på trods af psykiske vanskeligheder. I Dette CHIME-element er der således fokus på individuelle ressourcer og

muligheder for, at den enkelte kan forholde sig håbefuldt til fremtiden med en psykisk sygdom (Johansen, 2018).

identitet:

For at fremme recovery er der i dette CHIME-element fokus på, at (gen)opbygge en positiv identitet ved f.eks.: at tro på egne evner, mindre selv-stigma, anerkendte sociale roller, nye erkendelser, gensidighed og selvtillid (Johansen, 2018).

Mening i tilværelsen:

Dette CHIME-element handler om at finde en mening i tilværelsen, hvilket er subjektivt, og det er kun den enkelte selv, der kan tilskrive tilværelse mening. Måder hvorpå den enkelte kan finde mening i tilværelsen, er f.eks. ved at deltage i samfundslivet, finde mening i oplevelser og handlemønstre, være noget for andre, og kunne deltage i sociale relationer eller job (Johansen, 2018).

Empowerment:

I forhold til empowerment findes der ikke nogen entydig oversættelse, da dette er et komplekst begreb, der kan tilskrives mange forskellige betydninger. I forståelsesrammen CHIME forstås empowerment som handlekraft eller handlemuligheder, hvor empowerment også kan rumme materielle, sociale og menneskelige ressourcer eller de handlingserfaringer, som den enkelte kan handle på baggrund af. Der er her tale om hvilke handlinger, der kan være nødvendige for den enkelte for at opnå den ønskede forandring, hvilket f.eks. kan være ny viden, succeserfaringer, nye redskaber, opbakning eller følgeskab (Johansen, 2018).

I CHIME er der ikke tale om, at alle elementer skal indgå for at fremme recovery, men at disse elementer i større eller mindre grad, hver især eller i kombination, kan fremme den enkeltes recovery-proces alt efter den enkeltes behov (Johansen, 2018). I CHIME er en vigtig pointe, at personlig recovery er en individuel unik og kompleks proces, og derfor skal CHIME ikke anses for at være en fast model for, hvad recovery er, og hvordan dette kan opnås, men derimod er CHIME en forståelsesramme, der kan hjælpe praktikerer til at arbejde recoveryorienteret og fremme den enkeltes recovery (Johansen, 2018). I dette speciale vil CHIME blive anvendt som en del af forståelseshorisonten med det formål at opnå et yderligere nuanceret billede af den recovery-proces,

som de unge gennemgår. Dette sat i forhold til uddannelse og IPS. Det vil være med udgangspunkt i personlig recovery og CHIME, at unges oplevelser med uddannelse og IPS vil blive belyst.

For at tydeliggøre, hvad der fremmer den enkeltes unikke recovery-proces, vil CHIME blive anvendt som et ”sæt briller”, der skal bidrage med at danne et nuanceret billede af, hvordan henholdsvis IPS og uddannelse kan fremme recovery-processen hos unge med psykisk sygdom. Modsat vil CHIME også kunne bidrage med et tydeliggøre, hvordan IPS og uddannelse kan have en negativ indflydelse på den enkeltes recovery-proces og dermed ikke bidrage til at fremme de unges recovery-proces, men derimod det modsatte. På den måde vil personlig recovery og CHIME fungere som en forståelseshorisont, der danner grundlag for metoden og empirien.

4.4 Yderligere tre teoretiske begreb som supplement til CHIME

Efter empiriindsamlingen kaldte empirien på yderlige fortolkning og analyse end hvad der er muligt med forståelsesrammen CHIME. Derfor er der valgt yderlige tre teoretiske begreber, som kan bidrage med en grundigere fortolkning af analysen og dermed en dybere forståelse for, hvordan uddannelse og IPS-indsatsen kan bidrage til de unges recovery-proces. De tre teoretiske begreber er: *Medborgerskab*, *Social identitet*, og et andet aspekt af *Empowerment* hvor dette aspekt af empowerment, vil blive refereret til som empowerment (2). Begreberne vil blive brugt som supplerende teori til forståelsesrammen CHIME, og begreberne kan bidrage med en yderlige teoretisk dybde og dermed medvirke til en mere dybdegående analyse. Hvert begreb kan sættes i forbindelse med et CHIME-element, og derfor vil begrebet blive anvendt i forbindelse med det CHIME-element, som netop dette begrebet kan udfolde yderligere.

Medborgerskab kan bidrage med supplerende dybde til CHIME-elementet forbundethed, da et aspekt af forbundethed er medborgerskab, dog uden den teoretiske referenceramme som ligger bag begrebet. Derfor vil medborgerskabet som begreb kunne udfolde flere aspekter af CHIME-elementet forbundethed, hvilket er årsagen til, at begrebet medborgerskab er tilvalgt. Social identitet anvendes i forbindelse med CHIME-elementet identitet, da social identitet kan bidrage med en dybere forståelse for, hvad identitet er, og hvordan en identitet udvikles. Dette er aspekter, som CHIME-elementet identitet ikke tager højde for. Dermed kan social identitet bidrage med en mere dybdegående forklaringskraft i forhold til, hvad identitet er, og hvordan identitet skabes og udvikles. Afslutningsvis vil CHIME-elementet empowerment blive uddybet med empowerment (2) som bestå af en anden forståelse af empowerment som begreb, idet empowerment er et begreb, der rummer mange facetter og aspekter. I CHIME forstås empowerment-elementet som

handlingsbaseret, hvor fokus er på handlemønstre og handlingserfaringer, hvor jeg vil inddrage et andet aspekt af empowerment kaldet empowerment (2), der kan bidrage til yderligere uddybning af begrebet. De to resterende CHIME-elementer håb og optimisme og mening i tilværelsen vil ikke blive uddybet med supplerende teorier ud over det, der ligger i forståelsesrammen CHIME. Årsagen til dette er, at der ikke har været tilstrækkeligt med empiriske materiale til at andet teori syntes interessant at inddrage.

I det følgende vil der komme en redegørelse for hvert af de tre supplerende begreber.

4.4.1 Medborgerskab

Medborgerskab er skabt af T. H. Marshall med den hensigt at skabe en lighed mellem mennesker, på tværs af klasseforskelle og økonomisk ulighed (Jæger, 2001:222). Altså, at der eksisterer lighed mellem mennesker, når det gælder deres status som medborger. ”*Vi er hver især forskellige med hensyn til velstand, profession og religion, men vi er alle lige som medborgere*” (Jæger, 2001:222). I begrebet ligger der også en dimension af pligt og rettigheder, at mennesker via medborgerskabet får nogle rettigheder og dermed også nogle pligter. Pligterne består i at individet som medborger har pligt til at arbejde, betale skat, gøre militærtjeneste og uddanne sig. Til gengæld for dette, qua medborgerskab, tildeles der også nogle rettigheder, som Marshall deler op i tre dimensioner: Civile rettigheder, politiske rettigheder og sociale rettigheder. De civile rettigheder rummer ytring, tro og organisationsfrihed og rettigheden til at indgå juridiske kontakter (Jæger, 2001:223). Politiske rettigheder består af retten til at stemme, demokratisk deltagelse og politisk frihed. I sociale rettigheder ligger social velfærd, hvor formålet er at muliggøre alles deltagelse i samfundet, og det er disse rettigheder, som er velfærdsstatens opgave at muliggøre. (Jæger, 2001:223) (Andersen, 2017:92)

Medborgerskabet har vundet stort indpas i Danmark, hvor der kan tales om et medborgerskabsideal, der i dansk sammenhæng, bærer præg af et socialliberalt syn blandet med en republikansk medborgerskabstradition (Andersen, 2017:93). Dette trækker i forskellige retninger, men overordnet vil det sige, at medborgerskabet i Danmark har en betoning af medborgerdyd og forpligtigelser overfor fællesskabet, som i dag kommer til udtryk ved at deltage som aktiv medborger i fællesskabet.

4.4.2 Social identitet

Ser vi nærmere på identitet som begreb, er der mange meninger og holdninger til, hvad identitet egentlig er. Dette kan f.eks. spænde fra en opfattelse af en skarp opdeling af individ og kollektiv til en næsten sammensmeltning af de to (Jenkins 2006:40). R. Jenkins er en aktiv forsker i identitetsdebatten, og han fremlægger i bogen ”Social Identitet” (Jenkins, 2006) en identitetsteori, hvor han beskriver, at identitet giver lige så meget mening individuelt som kollektivt, da han hævder, at individet er unikt, men at identiteten er gennemgribende socialt konstrueret og at identitet er noget, vi som mennesker selv har, men også er noget vi deler med andre mennesker. (Jenkins, 2006:27ff). Identitet handler om at vide, hvem der er hvem, og vores forståelse af hvem, vi selv er, og hvem andre er, hvilket altid er til forhandling, og derfor er identitet aldrig ensidig og stillestående, men derimod i en konstant igangværende proces. Identitet er ikke noget, der er givet på forhånd, men den er et produkt af enighed og uenighed eller lighed og forskelle mellem individer og mellem grupper af individer. Jenkins (2006) har således fokus på, hvordan identitet bliver skabt på baggrund af interaktion mellem mennesker. Derfor mener Jenkins (2006), at identifikation er en fast følgesvend til identitet, da identifikation handler om at klassificere andre mennesker og derved forsøge at forstå, hvem andre er. Jenkins (2006) arbejder med et argument han kalder identifikations indre-ydre-dialektik som han mener er den proces, hvor alle identiteter konstrueres, individuelle såvel som kollektive (Jenkins, 2006:43). Det er lige så vigtigt, hvad andre mennesker tænker om os (ydre) som, hvad vi tænker om os selv (indre), fordi det ikke er nok at hævde en identitet, men identiteten skal også valideres af andre, hvilket er grundtanken i indre-ydre-dialektik. Med udgangspunkt i indre-ydre dialektikken identificerer mennesket ikke kun sig selv, vi identificerer andre og andre identificeret os. Her trækker Jenkins på E. Goffmans tanker om *selypræsentation* (Jenkins, 2006:44), som har fokus på hvordan mennesket præsenterer sig selv overfor andre, og hvordan den enkelte forsøger at bevare kontrollen oven denne præsentation, selvom den enkelte ikke kan kontrollere hvordan præsentation modtages af andre.

Som en del af identitetsteorien betragter Jenkins *Selvet* som den grundlæggende identitet, hvor selvet er den tidligste identitet, et individ indtræder i (Jenkins, 2006:72). Selvet udgør grundstammen for alle efterfølgende identiteter, og selvet er den mest modstandsdygtige over for forandring.

4.4.3 Empowerment (2)

Empowerment er et begreb, som strækker sig i mange retninger fra individ- til samfundsniveau, men grundlæggende er empowerment (2) funderet i en kritisk samfundsmæssig forståelse, der retter et kritisk blik på fordelingen af magten, ressourcer og indflydelse i samfundet, hvor mennesker ikke har lige mulighed for at have magten over eget liv (Andersen, Brøk, Mathiasen, 2000). Derfor forholder mennesket sig, i en empowerment (2) tankegang til, at der er samfundsmæssige strukturer som skaber ulige vilkår, hvor mennesker fastholdes i disse vilkår uden mulighed for at udforme deres eget liv. Derfor ses der i empowerment (2) en tæt kobling mellem samfundsmæssige strukturer og menneskers muligheder. I denne definition er der altså tale om samfundsmæssige forhold, hvor mennesket bliver fastholdt i undertrykkelse, hvor empowerment (2) består i at få magten og kontrollen tilbage over eget liv (Andersen, Brøk, Mathiasen, 2000).

5. Metode

For at besvare problemformulering vil denne undersøgelse bygges op som en kvalitativ undersøgelse med et hermeneutikdesign, der ønsker at undersøge, hvordan unge med psykisk sygdom, oplever at gå på en uddannelse med støtte fra IPS-indsatsen, og hvordan dette har indflydelse på deres recovery-proces. Dette gøres gennem et kvalitativt interview, som vil blive foretaget ansigt til ansigt med forbehold for coronavirus. Udgangspunkt for undersøgelsen er unge med psykisk sygdom, som er i gang med en uddannelse med støtte fra en IPS-konsulent. Fokus vil være på de unges oplevelser og erfaringer vedrørende det at have en psykisk sygdom og være en del af en uddannelse, og hvordan uddannelse og IPS-indsatsen har indflydelse på deres recovery-proces. Dette med henblik på at opnå en dybdegående og nuanceret forståelse for, hvordan henholdsvis uddannelse og IPS kan bidrage til de unges recovery-proces og derigennem forstå, hvorfor og hvilken indflydelse IPS har på unge og uddannelse.

Metodeafsnittet vil blive inddelt i tre hovedafsnit bestående af: Empiriindsamlingen, Etik og slutteligt Analysestrategien.

5.1 Empiriindsamling

I det følgende er det beskrevet, hvordan empirien vil blive indsamlet, hvilke metodiske valg der er blevet truffet, og hvorfor disse valg er foretaget. Først følger en beskrivelse af kvalitativt interview som metode, og hvorfor dette er valgt, herunder hvordan specialet vil gøre brug af interview til at indsamle empiri. Derefter følger en beskrivelse af, hvordan adgangen til feltet er blevet etableret, som i dette tilfælde består af unge mennesker, der går på en uddannelse med støtte fra IPS-indsatsen. Slutteligt rundes der af med overvejelser omkring validitet og reliabilitet i forhold til de fire interviewpersoner der er inkluderet i specialet.

5.1.1 Kvalitativt interview

Først og fremmest er den kvalitative metode valgt som den overordnede metode for empiriindsamlingen, da formålet med speciale er et ungeperspektiv på deres oplevelser i sammenhæng med psykisk sygdom, uddannelse og IPS-indsatsen. Netop dette er, hvad et kvalitativt interview giver adgang til, idet et kvalitativt interview kan rette fokus mod de unges oplevelser, som de udspiller sig i deres hverdagsliv (Tanggaard & Brinkmann, 2015:31). Når et interview bliver valgt til en undersøgelse som denne, sætter det en ramme for, hvordan undersøgelsen kan

udarbejdes. F.eks. med hensyn til antal analyseenheder eller interviewpersoner vil det i en kvalitativ undersøgelse som denne, være hensigtsmæssigt med et lavt antal interviewpersoner ide få interviewpersoner give mulighed for den mest nuancerede analyse (Frederiksen, 2018:95). Et stort antal analyseenheder vil betyde et stort datamateriale, hvilket vil være uhensigtsmæssigt i forhold til specialets ramme, hvor analysen kan blive overfladisk hvis datamaterialet er for stort.

Få interviewpersoner, får indflydelse på generaliserbarheden, da det kan blive problematisk at sige noget generelt om en gruppe mennesker på baggrund af få mennesker, hvilket kan være ulempen ved brugen af den kvalitative metode. I forhold til generaliserbarhed vil en kvantitativ metode kunne forholde sig mere generelt til emnet, da denne metode kan inkludere et større antal analyseenheder, ide den kvantitative metode oftest søger data, der kan kategoriseres eller tælles (Monrad, 2018b:205). Imidlertid er denne type data ikke hensigtsmæssigt til at besvare, hvordan uddannelse har indflydelse på de unges recovery-proces, og hvordan IPS-indsatsen kan bidrage hertil. På den baggrund har problemformulering, og det der ønskes at undersøge, været bestemmende for valget af den kvalitative metode, idet den er bedst anvendelig til at anlægge et ungeperspektiv på IPS-indsatsen og uddannelse, og hvordan dette har haft indflydelse på den unges recovery-proces.

5.1.2 Semistruktureret interview

Det kvalitative interview som metode, åbner for forskellige måder at udarbejde/foretage et interview. Interviewet kan foregå som en samtale uden noget bestemt tema, eller det kan forgå som et struktureret interview, hvor alle spørgsmål på forhånd er forberedt. I dette speciale vil interviewet blive udarbejdet som et semistruktureret interview, således at interviewet vil tage udgangspunkt i temaer med forberedte spørgsmål, men med plads til at interviewet kan gå udover svarende på de forberedte spørgsmål. Fordelen ved det semistruktureret interview er, at interviewet kan bevæge sig i uforudsigelige retninger, sådan at der er plads til at udforske den fortælling, som interviewpersonen har lyst til at fortælle (Tanggaard & Brinkmann, 2015:37-38). Men da der på forhånd er udarbejdet spørgsmål, der søges svar på, øger det sandsynligheden for at få svar på spørgsmål, der har relevans for specialet. Det semistrukturerede interview vil blive udarbejdet med afsæt i en interviewguide bestående af en række spørgsmål kategoriseret under forskellige temaer.

Dog bevirker det semistruktureret interview, at interviewereren er med til at konstruere den samtale som udgør empirien og dermed de resultater, som specialet kan drage konklusioner af. Dog vil en interviewer aldrig kunne undgå at være med-konstruerende i et interview, semistruktureret eller ej,

da et interviewet netop består af en samtale mellem mere end 1 person (Tanggaard & Brinkmann, 2015:31). I denne sammenhæng er et opmærksomhedspunkt i specialet, at interviewerens under interviewet skal sætte egne fordomme til side, og have et stort fokus mod ikke at være for styrende i interviewet. Dette for at give plads til interviewpersonens egen stemme og oplevelser i samtalen.

5.1.2.1 Interviewguide

Interviewguiden (jf. ”Bilag 2”) indledes med en briefing af interviewpersonen omkring, hvem jeg er, hvad formålet med interviewet er, at interviewpersonen er anonyme, at interviewet vil blive optaget, men at det kun er specialets forfatter, der kommer til at høre de optagede samtaler. Desuden at optagelserne efterfølgende vil blive slettet igen. Briefingen vil blive afsluttet med en forsikring om, at interviewpersonen ikke kan svare forkert, og hvis interviewpersonen har problemer med at forstå spørgsmålet, vil jeg forsøge at omformulere mig og yderligere, at det er okay, hvis der er spørgsmål som interviewpersonen ikke ønsker at svare på. Hensigten er at skabe tryghed i situationen, hvorfor det er vigtigt for mig at fortælle interviewpersonerne at de ikke kan svare forkert, og at de ikke er tvunget til at svare på noget, som kan være ubehageligt for dem at tale om.

I udarbejdelse af interviewguiden, startede jeg med at gøre mig tanker om, hvad jeg ønskede at få viden om gennem interviewene. Med afsæt i min problemformulering, forforståelse, forståelseshorisont, bestående af recovery og CHIME, udarbejdede jeg følgende to temaer: Hverdagen på uddannelsen og IPS-konsulentens.

De indledende spørgsmål under begge temaer består af grundlæggende spørgsmål, der er forholdsvis konkrete og består af spørgsmål som; *”Hvilken uddannelse går du på?”*, *”Hvor længere har du gået på uddannelsen?”* Eller hvornår og hvordan interviewpersonen lærte IPS-konsulentens at kende. For at skabe tryghed i situationen er hensigten med disse spørgsmål, at de skal være forholdsvis nemme, for interviewpersonen, at besvare. De efterfølgende spørgsmål i interviewguiden består af indledende spørgsmål, der har til hensigt at lede interviewpersonen mod en fremlæggelse af de spontane og umiddelbare oplevelser, de har haft i den givne kontekst (Kvale & Brinkmann, 2015:190). Mange spørgsmål bliver indledt med *”Kan du fortælle om en situation hvor...”* dette med henblik på at få interviewpersonens oplevelser frem i stedet for interviewpersonens meninger. F.eks. vil et spørgsmål som; *”hvad synes du om at gå på uddannelse?”* indlede til en holdning om, hvorvidt det er godt eller dårligt at gå på uddannelsen og ikke, hvordan den unge oplever det at gå på uddannelsen. Når der i stedet spørges *” kan du fortælle*

om en god dag på uddannelsen ” eller ”kan du fortælle om en situation, hvor IPS-konsulenten hjalp dig” giver denne type spørgsmål ofte anledning til, at interviewpersonen fortæller om en konkret situation i interviewpersonens liv, hvor vedkommende oplevede noget, der kan sættes i relation til problemformuleringen (Brinkmann & Tanggaard, 2015:41).

Under udarbejdelse af interviewguiden overvejede jeg at spørge ind til interviewpersonernes diagnose. Dette fravalgte jeg, idet et sådan spørgsmål, for nogen, kan virke uvedkommende og for at skabe en tryk stemning under interviewet, fravalgte jeg at spørge direkte til diagnose, men lade det være op til interviewpersonen selv, at fortælle om deres diagnose hvis det faldt naturligt. Yderligere er det ikke nødvendigt at kende til interviewpersonernes diagnose for at svare på problemformuleringen.

Da interviewet er et semistruktureret interview, vil der under udførelsen af interviewet forekomme opfølgende spørgsmål på baggrund af det, interviewpersonen fortæller. Dette med det formål at udfolde den enkeltes fortælling yderligere (Kvale & Brinkmann, 2015:90). For at stille disse opfølgende spørgsmål kan en strategi under udførelse af interviewet være at skærpe opmærksomheden på advarselsslamper under interviewet. Advarselsslamper kan f.eks. bestå af usædvanlige ord, stærke intonationer osv. (Kvale & Brinkmann, 2015:190). Når en sådan advarselsslampe forekommer, er det vigtigt at spørge mere ind til dette for at udfolde interviewpersonens fortælling yderligere. F.eks. kan en interviewperson begrunde valget af uddannelse med *”det føltes rigtig”*, hvor et opfølgende spørgsmål kan være *”du nævnte, at det føltes rigtig at vælge denne uddannelse, kan du uddybe det?”*

5.1.3 Hermeneutikkens indflydelse på empiriindsamlingen

Hermeneutikken kommer i spil i empiriindsamlingen ved udarbejdelse af interviewguiden, da CHIME-elementerne bl.a. udgør den forståelseshorisont, som danner grundlag for udarbejdelse af interviewguiden. Dette skal forstås sådan, at CHIME-elementerne har dannet grundlag for den viden, jeg har udarbejdet interviewguiden på baggrund af, idet jeg har tænkt CHIME-elementer ind i interviewguiden. Det gjorde jeg ved at tage udgangspunkt i hvert element og forsøge at udarbejde spørgsmål, hvor jeg kunne spørge ind til det konkrete element. F.eks. er et spørgsmål i interviewguiden *”føler du dig sikker på, at du kan gennemføre uddannelsen”* (jf. ”Bilag 2”), hvor svaret på dette spørgsmål kan fortælle mig lidt om, hvordan interviewpersonerne forholder sig til de af elementerne i CHIME; Identitet, altså om vedkommende har tiltro til egne evner eller ej, og håb og optimisme som handler om, hvorvidt vedkommende forholder sig håbefuldt og optimistisk til

uddannelsesforløbet. På den måde sikrer jeg, at interviewpersonerne fortæller om deres recovery-proces, men på en måde hvor jeg ikke spørger direkte til recovery, da dette er et begreb, som de måske ikke er bekendt med.

Yderligere ses et hermeneutisk perspektiv, da jeg under udarbejdelse af interviewguiden læste om emnet med den forhåbning, at det vil gøre mig i stand til at stille de bedste spørgsmål og dermed få så fyldestgørende svar så muligt (Tanggaard & Brinkmann, 2015:37-38). Det betyder, at jeg udover recovery og CHIME har udvidet min forståelseshorisont yderligere.

5.1.4 Adgang til feltet

For at få adgang til unge med psykisk sygdom, der benytter sig af IPS-indsatsen i forbindelse med et uddannelsesforløb, har jeg fundet adgang igennem en gatekeeper bedst anvendelig. En gatekeeper er en person, som har adgang til en bestemt social kontekst, hvori man ønsker at gennemføre forskning (Monrad, 2018a:133). Eventuelle gatekeepers kan, i denne sammenhæng, bestå af medarbejder der arbejder med IPS-indsatsen i det daglige. Hvorfor gatekeeper findes bedst anvendelig skal ses i forhold til, at feltet er forholdsvis lille, da IPS er en indsats, der først fornyeligt er begyndt at blive implementeret i Danmark (Christensen & Eplov, 2018), og det har ikke været muligt at finde en database der registrer IPS brugere. På baggrund af dette synes gatekeeper at være den bedste adgang til mulige interviewpersoner.

For at finde mulige gatekeepers undersøgte jeg, hvor IPS-indsatsen bliver anvendt. Her fandt jeg frem til, at Aalborg og Hjørring kommuner anvender IPS-indsatsen i uddannelsessammenhænge (Familie- og socialudvalget, 2020), (Hjørring Kommune, 2018). Herefter benyttede jeg mig af mit netværk, som bl.a. består af en medarbejder i Aalborg kommune, der kunne henvise mig til en afdelingsleder i Uddannelseshuset i Aalborg, hvor IPS-indsatsen bliver anvendt. Jeg kontakter afdelingslederen på mail for at undersøge muligheden for et samarbejde vedrørende et speciale om IPS-indsatsen og uddannelse, hvilket afdelingslederen fandt interessant, og efter telefonisk kontakt blev vi enige om et samarbejde.

Længere inde i specialeforløbet blev det klart, at Coronarestriktionerne holdt landets uddannelsesinstitutioner lukket, hvorfor antallet af mulige interviewpersoner fra Uddannelseshuset i Aalborg var begrænset. Dette blev tydeligt, da jeg deltog i et Team-møde med IPS-konsulenterne i Uddannelseshuset i Aalborg. IPS-konsulenterne henviste mig til en afdelingsleder, som er ansvarlig for IPS-indsatsen i Hjørring kommune. På denne måde har jeg fået adgang til en anden gatekeeper

gennem sneboldmetoden (Monrad, 2018a:134), da én gatekeeper har henvist mig videre til én anden, og dermed blev mine udvælgelsesmuligheder større.

5.1.4.1 Udvalgelse

Udvælgelsen til dette speciale er først og fremmest sket på baggrund af kriterier, som mulige interviewpersoner skal besidde for at svare på problemformuleringen. Inklusionskriterierne fremgår af nedstående skema:

Inklusionskriterier
Unge under 35 år
Diagnosticeret med en psykisk sygdom
Tilknyttet en uddannelse
Tilknyttet IPS-indsatsen

Når kriteriet er, at de unge skal være i gang med en uddannelse, er der ingen garantier for, at den unge vil fuldføre uddannelsen, hvilket er hensigten med IPS-indsatsen. Kriteriet kunne derfor bestå af, at den unge har gennemført en uddannelse med støtte fra en IPS-konsulent. Dette blev fravalgt, da mulige antal interviewpersoner blev vurderet til at være for lille, idet IPS-indsatsen stadig befinder sig i en implementeringsfase, hvorfor antallet af unge, der har gennemført en uddannelse med støtte fra en IPS-indsats er for lille. Uddannelsen har ofte en tidshorisont på 1 år eller mere, og den første IPS-konsulent blev ansat i uddannelseshuset i Aalborg for et år siden (Familie- og socialudvalget, 2020).

Kriterier blev videreformidlet til de to gatekeepers i Aalborg og Hjørring kommuner, og de har videreformidlet kriterierne til IPS-konsulenterne. IPS-konsulenterne henvendte sig til mulige interviewpersoner, der faldt ind under kriterierne, og spurgte om de havde lyst til at deltage. Aftalen med gatekeeper var, at de ville sende en oversigt tilbage med mulige interviewpersoner med en kort beskrivelse af, hvor den enkelte befinder sig i uddannelsesforløbet samt kontaktoplysninger på vedkommende.

Da gatekeeper vendte tilbage med mulige deltager, var det tre mulige deltager i Hjørring kommune og én i Uddannelseshuset i Aalborg. Årsagen til, at der ikke var flere interviewpersoner skal findes i, at Coronarestriktionerne på uddannelsesinstitutionerne har bevirket, at mange unge har valgt at udskyde deres studiestart. Jeg har derfor valgt at lade alle fire interviewpersoner indgå i speciale.

Mit ønske var et bredere felt, hvor jeg kunne udvælge interviewpersoner med en målrettet udvælgelse for at sikre variation i de interviewpersonerne der udvælges til specialet, hvilket ikke er garanteret med en tilfældig udvælgelse (Monrad, 2018a:128).

At det har været problematisk for mig at finde interviewpersoner kan være et udtryk for flere ting. En vinkel kan være, at IPS-indsatsen er en ny indsats, som er midt i en implementeringsfase, og der derfor ikke er mange borgere, der endnu er tilknyttet IPS. En anden vinkel kan være, at de borgere der er tilknyttet IPS, er tilknyttet via beskæftigelse som hovedformål. Altså ikke uddannelse, som er hovedfokus for dette speciale.

5.1.5 Præsentation af interviewpersoner

Det samlede antal interviewpersoner i specialet er fire personer bestående af to mænd og to kvinder. De vil blive præsenteret i det følgende med navn, alder, uddannelse og hvor længe de har været tilknyttet en IPS-konsulent. Grundet anonymisering er alle navne blevet ændret.

Anika: 27 år og hun går på IT-supperuddannelsen. Hun startede uddannelsen i februar 2021. Anika har været tilknyttet IPS siden sommer 2020.

Mynte: 19 år og hun startede i vinteren 2020 på et midlertidig brobygningsforløb på SOSU-uddannelsen. Hun startede på pædagogmedhjælperuddannelsen til sommer 2021. Mynte har været tilknyttet IPS-indsatsen i ca. seks måneder.

Kasper: 32 år og han læser på VUC, hvor han læser 3 fag op på B-niveau med det formål at søge ind på pædagoguddannelsen til sommeren 2021. Kasper har været tilknyttet en IPS-konsulent i et år.

Jonas: 34 år og han læser dansk A som enkeltfag på STX med henblik på at uddanne sig til bioanalytiker til sommer 2021. Jonas har været tilknyttet to IPS-konsulenter, den første var han tilknyttet i 7 måneder, og den nuværende IPS-konsulent har han været tilknyttet i ca. et år.

Udførelse af interview

De fire interviews har forskellig varighed hvor det korteste interview var med Anika og det længste var interviewet med Jonas. Under interviewet bliver interviewpersonerne ikke spurgt ind til diagnose, men under to af interviewene kommer vi naturligt ind på interviewpersonernes diagnoser, hvorfor alle fire interviewpersoners diagnoser ikke er kendte.

5.1.6 Validitet og reliabilitet i forhold til interviewpersonerne

Af de fire interviewpersoner der indgår i specialet, er én person i gang med den uddannelse, hun ønsker at gennemføre, hvilket ikke er gældende for de øvrige tre. Her er én i gang med at læse enkeltfag på VUC for at få adgang til den ønskede uddannelse, og de sidste to læser henholdsvis enkeltfag og er i gang med et brobygningsforløb, hvilket ikke er adgangskrav for deres videre uddannelsesforløb. Det faktum, at én deltager ud af fire, går på den ønskede uddannelse har indvirkning på specialets validitet, da validitet handler om, hvorvidt der er overensstemmelse imellem datamaterialet, og det som undersøgelsen ønsker at undersøge (Monrad, 2018a: 118). Dette skal forstås sådan, at hensigten med specialet er at undersøge, hvordan uddannelse har indflydelse på den unges recovery-proces, og her var forhåbningen, at interviewpersonerne var i gang med den uddannelse de ønsker at gennemføre. Dette giver en bias i specialet, da den uddannelse som tre af interviewpersonerne forholder sig til, ikke er den uddannelse, de ønsker at gennemføre, hvorfor specialets validitet bliver kompromitteret. Dog forholder interviewpersonerne sig til uddannelse, men kun én kan forholde sig til den uddannelse, hun ønsker at gennemføre.

Dette kunne være undgået, hvis adgangen til feltet og udvælgelsen af interviewpersoner var håndteret anderledes således, at adgangen til feltet havde resulteret i flere mulige interviewpersoner. Dette kunne have været løst ved at kontakte flere kommuner og mulige gatekeepers for at få et større udvalg af eventuelle interviewpersoner, hvor der kunne foretages en målrettet udvælgelse. På den måde ville validiteten i specialet være højnet.

I specialet er der stor variation imellem interviewpersonernes alder idet inklusionskriteriet angående alder er sat til unge under 35 år, hvilket har resulteret i et aldersspænd, imellem interviewpersonerne, på 15 år hvor den yngste er 19 år og den ældste er 34 år. Dette har indflydelse på specialets reliabilitet, hvor reliabilitet handler om nøjagtighed og præcision i undersøgelsen hvor et reliabilitetsproblem kan betragtes som en systematisk fejl (Monrad, 2018a: 118). I forhold til dette speciale ses et aldersspænd på 15 år hvilket bevirker, at der kan være stor variation i modenhed og livserfaring imellem interviewpersonerne grundet deres alder og derfor har interviewpersonerne forskellige udgangspunkter hvorfra de kan forholde sig til IPS-indsatsen og uddannelse. Der er altså tale om et reliabilitetsproblem, eller en systematisk fejl, som har indflydelse på specialets præcision da interviewdeltagerne ikke har samme udgangspunkt i forhold til modenhed og livserfaring grundet et aldersspænd 15 år.

5.2 Etik

I undersøgelser som denne er der vigtige etiske overvejelser, det er væsentligt som forsker at have fokus på. Dette skal sikre, at forskningen sker på en etisk forsvarlig måde. I det følgende vil der først være en beskrivelse af de etiske overvejelser, jeg har gjort mig i forhold til den valgte metode herunder adgangen til feltet, efterfulgt af de etiske overvejelser og dilemmaer, som fremkommer i forbindelse med udarbejdelsen og udførelsen af et interviewet. Slutteligt følger de etiske overvejelser jeg har gjort mig i forhold til Coronavirus, idet interviewene blev foretaget med fysisk tilstedeværelse af interviewpersonerne og mig.

5.2.1 Etikovervejelser i forhold til metode

I forhold til at opnå adgang til mulige interviewpersoner skete dette igennem en gatekeeper, og det at bruge en gatekeeper for at få adgang til mulige interviewpersoner, kræver at der gøres nogle etiske overvejelser inden interviewet. Hvorfor dette er nødvendigt, skyldes bl.a., at gatekeeperen har mulighed for selektivt at udvælge de interviewpersoner, som gatekeeper vil stille til rådighed, og på den måde kan gatekeeper få indflydelse på de resultater, som undersøgelse kan drage konklusioner på baggrund af. Dette er forsøgt undgået ved, at jeg har forholdt mig åbent og ærligt i forhold til gatekeeperen. Dette for ikke at vække mistanke hos gatekeeper om en skjult agenda, hvilket ikke ville være etisk forsvarligt.

Generelle forskningsetiske principper forskriver, at interviewpersoner anonymiseres i undersøgelsen (Carlsen, 2018:263). I dette speciale er det gjort ved, at alle navne er ændret, og ved at der ikke er nævnt byer eller steder ved navn. Dog er interviewpersonernes køn, alder og uddannelse ikke anonymiseret i specialet, hvilket de er blevet informeret om i den underskrevet samtykkeerklæring (jf. "Bilag 3"). I samtykkeerklæring bliver interviewpersonerne informeret om, hvad interviewet handler om, og at det skal bruges til mit afsluttende speciale. Desuden at der tilstræbes fuld anonymitet, at interviewet vil blive optaget og derefter slettet samt, at deres udtalelser vil blive benyttet, formidlet og publiceret i specialet. Udformningen af samtykkeerklæringen er sket med inspiration fra Carlsen (2018:265) og for at sikre, at interviewpersonerne indgår i undersøgelsen på et så oplyst grundlag så muligt, gennemgik jeg samtykkeerklæringen med interviewpersonerne før interviewet startede. Herefter blev samtykkeerklæringen underskrevet.

I samtykkeerklæringen bliver interviewpersonerne informeret om, at der tilstræbes anonymitet, da anonymiteten ikke kan garanteres, fordi der kan være eksterne personer, som kan genkende interviewpersonerne på trods af ændret navne, og at igen byer eller steder er nævnt. Dette skyldes, at det er en kvalitativ undersøgelse, hvor interviewpersonerne giver detaljerede oplysninger om sig selv. Derfor fremgår det i samtykkeerklæringen, at anonymisering tilstræbes, idet det er etisk forsvarligt at være ærlig, når interviewpersoners anonymitet ikke kan garanteres (Carlsen, 2018:263).

5.2.2 Etikovervejelser i forhold til interview

Forskning i socialt arbejde undersøger ofte, enten udsatte grupper i samfundet eller forhold af sensitiv og privat karakter som, i tilfældet her, er psykisk sygdom hos unge (Carlsen, 2018:260). I den forbindelse forekommer et fundamentalt etisk dilemma, der vil opstå, når forskning, tager udgangspunkt i menneskers private liv. På den ene side bunder dette etiske dilemma i, at forskeren ønsker et så dybdegående interview som muligt, hvor der kan opstå den risiko, at interviewpersonen kan føle sig krænket eller komme til at lide overlast, når der bores i privatlivet. På den anden side er der risiko for, at empirien vil blive overfladisk, hvis der udvises for stor respekt for interviewpersonenes privatliv (Kvale & Brinkmann, 2015:106-107). I mine etiske overvejelser forsøgte jeg at imødekomme dette dilemma ved, at gøre det klart under briefinggen inden starten af interviewet, at interviewpersonen ikke er tvunget til at svare på noget, vedkommende ikke har lyst til at svare på, og at personen har mulighed for at afbryde interviewet, hvis vedkommende finder det ubehageligt. Men for at opnå så dybdegående svar så muligt uden at krænke interviewpersonen, vil jeg forsøge at påvirke stemningen, så interviewpersonerne føler sig godt tilpas, og jeg vil opmuntre dem gennem interviewet ved at benytte aktiv lytning (Kvale & Brinkmann, 2015:193). Får jeg en fornemmelse af, at personen ikke har lyst til at svare på et spørgsmål, vil jeg huske personen på, at det altid er muligt at undlade at svare på spørgsmålene.

5.2.3 Etiske overvejelser i forhold til Coronavirus

Specialet blev delvist udarbejdet i perioden under lockdown af samfundet grundet Coronavirussene, hvilket gav etiske overvejelser, der ellers under normale forhold ville have været unødvendige. Disse etiske overvejelser bunder i den potentielle smitterisiko, jeg gennem kontakten under interviewene, havde med mennesker, som jeg ellers ikke normalt vil omgås. En måde at håndtere dette kan være at foretage interviewet digitalt, idet der så ikke ville være fysisk kontakt imellem interviewpersonen og jeg. Fordelen ved at udføre interviewet digitalt ville være, at faktorer som

geografisk afstand blev overflødige, hvilket i princippet ville have betydet, at jeg kunne inkludere alle landsdele i specialet, og dermed få et stort antal af mulig interviewpersoner. Det ville have betydet større udvælgelsesmuligheder og dermed mulighed for at inkludere flere i specialet. Her vurderede jeg, at et ansigt til ansigt interview ville være mest givende, idet nonverbal kommunikation som kropssprog og ansigtsmimik derved ikke går tabt, som tilfældet kan være med et interview, der udføres digitalt (Kvale & Brinkmann, 2015:204). Beslutningen om at udføre et ansigt til ansigt interview bevirkede, at jeg tog Coronaforholdsregler for at mindske smitterisikoen så meget så muligt. Jeg tog en kviktest få timer før hvert interview for at være sikker på, at jeg ikke var smittet og dermed ikke kunne smitte interviewpersonerne. Interviewerne blev foretaget enten udendørs eller i et lokale med mulighed for, at interviewpersonen og jeg kunne holde den anbefalede afstand. Et interview foregik udendørs, mens de tre andre foregik indendørs med afstand. Interviewperson og jeg havde ingen fysisk kontakt gennem hele interviewet. Dermed blev interviewene foretaget sådan, at alle restriktioner og retningslinjer blev overholdt, hvorfor interviewene blev foretaget etisk forsvarligt i forhold til coronavirus.

5.3 Analysestrategi

Analysestrategien for speciale vil bestå af en tematisk kodning med udgangspunkt i forståelsesrammen CHIME og med udgangspunkt i de tre supplerende begreber medborgerskab, social identitet og empowerment (2). Første skridt i analysestrategien er at transskribere alle fire interviews. Næste skridt er at inddele udtalelserne i transskriberingerne i temaer, som vil være styret af forståelsesrammen CHIME og de tre supplerende begreber. Udtalelserne i transskriberingerne vil blive inddelt i temaerne: Forbundethed, håb og optimisme, identitet, mening i tilværelsen og empowerment, plus begreberne medborgerskab, social identitet og empowerment (2). Med forståelsesrammen CHIME som udgangspunkt for analysen vil det være muligt at danne et nuanceret billede af, hvordan uddannelse og IPS har indflydelse på de unges recovery-proces. Dette fordi CHIME er en forståelsesramme, der giver en indsigt i, hvad der kan fremme recovery-processen hos den enkelte, og dermed kan give et nuanceret og konkret udgangspunkt for at sige noget om, hvad der fremmer recovery-processen hos den enkelte ung, og hvorfor netop dette kan virke fremmende i forhold til recovery. Modsat vil en forklaringskraft i CHIME også være en forståelse for, hvornår uddannelse eller IPS-indsatsen kan have en negativ indflydelse på recovery. F.eks. hvis en ung ikke forholder sig positivt til CHIME-elementet håb og optimisme fordi den unge

ikke selv tror på at vedkommende kan gennemføre uddannelse, kan dette være et eksempel på, hvordan uddannelse kan have en negativ indflydelse på den unges recovery-proces.

Forståelsesrammen CHIME vil blive suppleret af de tre teoretiske begreber, hvor begreberne indgår i forståelsesrammen CHIME, men i CHIME er begreberne i spil som overordnede begreber uden det større teoretisk apparat, der ligger bag medborgerskab, social identitet og empowerment (2) (jf. ”Yderligere tre teoretiske begreber som supplement til CHIME”). Da der ligger et større begrebsapparat bag disse tre begreber, vil de kunne bidrage med yderligere analytisk dybde til besvarelse af problemformuleringen. I selve analysen vil de tre begreber forekomme under det CHIME-element, som det lægger sig op ad. Medborgerskab vil blive bragt i spil under CHIME-elementet forbundethed, social identitet under identitet og empowerment (2) under empowerment.

Hermeneutikken vil ligeledes blive sat i spil i analysen, da analysen bliver fortaget med udgangspunkt i fortolkning, hvor interviewpersonernes udtalelser vil blive fortolket med udgangspunkt i den aktuelle teori. Indenfor hermeneutik og fortolkning findes der et princip kaldet *barmhjertighedsprincippet*, hvilket vil sige, at forskeren skal forholde sig barmhjertigt i fortolkningen af det interviewpersonerne, gør eller siger (Gilje, 2017:132). Dette princip vil jeg benytte mig af i analysen, det jeg anser det, interviewpersonerne fortæller, som værende sandt, og at jeg anser deres handlinger som værende rationelle (Gilje, 2017:132).

6. Analyse

Dette afsnit består af specialets analyse. Analysen er først og fremmest inddelt efter de fem CHIME-elementer, sådan at der tages udgangspunkt i et CHIME-element ad gangen, hvor de fire interviewpersoner vil blive inddraget under hvert CHIME-element. Under tre af elementerne vil der forekomme supplerende teori/begreber, som består af medborgerskab, social identitet og empowerment (2). Disse tre teorier/begreber vil blive inddraget under det CHIME-element som teorien kan folde yderligere ud, altså vil medborgerskab forekomme under forbundethed, social identitet under identitet og empowerment (2) under empowerment. I analysen vil interviewpersonernes navne blive fremhævet med fed, når analysen skifter fra at have fokus på én interviewperson til én anden. Dette for at gøre det gennemskueligt, hvornår analysen forholder sig til hvilken interviewperson. Hvert CHIME-element og supplerende teori/begreb vil blive afsluttet med en opsamling bestående af de centrale analyseresultater, som det pågældende CHIME-element og teori/begreber, finder frem til.

6.1 Forbundethed

I forhold til forståelsesrammen CHIME er der i elementet forbundethed fokus på, hvorvidt den enkelte har en følelse af bl.a. social inklusion og medborgerskab, der kan fremme den enkeltes recovery-proces (jf. ”4.3 CHIME”). I CHIME betyder det, at uddannelse i sig selv vil give en positiv indflydelse på CHIME-elementet forbundethed, da uddannelse giver en forbundethed med samfundet (Johansen, 2018). Dette vil der blive argumenteret for og imod, da der forekommer tilfælde i empirien, hvor uddannelse både har en positiv og en negativ indflydelse på interviewpersonens recovery-proces. Yderligere vil jeg med udgangspunkt i CHIME-elementet forbundethed se nærmere på, hvordan uddannelse og IPS-konsulentens har indflydelse på interviewpersonernes sociale inklusion.

I interviewet med **Anika** bliver hun spurgt, om hun kan beskrive en god dag, og til det svarer hun:

”Det er det der med, man egentlig bare sidder og deltager i klassen, og man kan sidde og have samtaler ud over faget. Ikke bare sidder helt stille også venter på, jamen så siger læren nok noget på et tidspunkt. Så det synes jeg går ret godt.”

(jf. ”Bilag 4”)

Dette kan tolkes som, at det er fællesskabet, der for Anika gør, at hun føler en forbundethed og social inklusion, hvor det er muligt at tale om andre ting udover faget og ikke sidder og afventer en lærer. På baggrund af dette giver uddannelse en positiv indflydelse på Anikas recovery-proces, da hun oplever en følelse af et fællesskab, netop som CHIME-elementet forbundethed har fokus på.

En anden interviewperson, **Mynte**, fortæller, hvordan hun har fået en god veninde gennem det brobygningsforløb, hun er på i øjeblikket, hvilket også er et aspekt af CHIME-elementet forbundethed, som handler om, hvordan etablering af nye venskaber kan være givende i en recovery-proces. I tilfældet med Mynte har hun fået en veninde gennem uddannelsen, og dermed kan det forstås sådan at uddannelse på den måde har haft en positiv indflydelse på hendes recovery-proces.

I empirien forekommer der også analytiske resultater, der indikerer, at uddannelse ikke har haft en positiv indflydelse på interviewpersonernes recovery-proces, men i stedet det modsatte. Her fortæller **Kasper**, at han har fået karakteren 12 i en opgave, hvortil han siger: ”*specielt når det er ens første, så giver det utrolig meget, når man har troet, man har været så dum i så mange år.*” (jf. ”Bilag 6”). Hertil bliver Kasper spurgt, hvorfor han har følt sig dum, og til det svarer han:

”Der er et scenarie, og det kan jeg ikke glemme, det var i 9 klasse på en efterskole, og vi sad nede i spisesalen, også sagde han, ”jeg skal bede alle om at række hånden op, der gerne vil søge ind på gymnasiet” også rakte jeg, selvfølgelig, hånden op også sagde han ”Du ved godt, hvad jeg spurgte efter, gjorde du ik?” Og så sagde jeg ”jo, gymnasiet” ”ja der er du ikke helt klar endnu, du skal lige tage hånden ned.” (...) Men jeg søgte ind alligevel, fik lidt modgang, to måneder efter tænkte jeg ”han har nok ret”, og så gik det galt.”

(jf. ”Bilag 6”)

Interviewer spørger ind til, hvad der gik galt, hvortil Kasper svarer: ”*Det var bare hver gang jeg følte mig dum i en længere periode, så tænkte jeg ”han har ret” Det scenarie blev ved med at komme op.*” (jf. ”Bilag 6”). Disse udtalelser indikerer, at Kasper har fået et knæk på selvtilliden i det scenarie, han beskriver fra efterskolen, hvor han har følt sig dummere end de andre i klassen. Det at læreren henvender sig direkte til Kasper og siger, at han skal tage hånden ned, fordi han ikke er klar til gymnasiet, har tilsyneladende fulgt Kasper videre i uddannelsessystemet. Derefter

forklarer Kasper, at det der gik galt på de uddannelser, han startede på var, at han følte sig dum, og efterskolelæren havde ret i, at Kasper ikke er klar til gymnasiet. Her er der tale om en situation, hvor en tidligere bemærkning fra en betydelig person har fået indflydelse på Kaspers videre uddannelsesforløb, hvilket ikke har bidraget positivt til CHIME-elementet forbundethed, og dermed ikke bidraget til at fremme Kaspers recovery-proces. Uddannelse har dermed ikke givet Kasper en følelse af forbundethed men derimod har Kasper fået en følelse af at være dum i uddannelsessammenhæng

Kasper er ikke den eneste, der har oplevet, at uddannelse har haft en negativ indflydelse på recovery-processen. I interviewet med **Jonas** fortæller han om en episode, hvor uddannelse havde en negativ indflydelse på hans recovery-proces. Jonas kommer med sin fortælling, da interviewer spørger, hvad hans største styrke er i forhold til uddannelse. Jonas fortæller, at han kan hyperfokusere, hvilket er en evne, han har qua sin diagnose men diagnosen havde han ikke da episoden sker. Episoden udspiller sig i et gruppeprojektarbejde på multimediedesignuddannelsen, hvor han tidligere har gået:

”Jonas: Ja det er noget os med Aspergers og autisme, sådan generelt, vi kan. Sidde i flere dage og kun fokusere på det, fokusere på det, fokusere på det. (...) i værste fald kan man godt glemme tiden, og man har kun det i hovedet, og så kan man bare sidde og fokusere på det fuldstændig. Det er så også en svaghed, fordi det kan sagtens tage overhånd. (...) men det var sådan set det, der gjorde, at jeg røg ned i den depression, som så ledt til min udredning af Aspergers.

Interviewer: Okay, var du røget for langt ind i noget da?

Jonas: Altså det der gjorde, at jeg blev nødt til så at hyperfokusere så fuldstændig, det var, at den gruppe jeg var i, det var sådan nogen, der ikke gad og lave noget. (...) Så jeg sad juleaften og nytårsaften, og var kun fokuserede på det der, jeg var ikke med til juleaften eller nytårsaften, jeg sad kun og fokuserede på det, for jeg havde besluttet mig for, at det her skulle bare bestås, koste hvad det vil, (...) og der startede det så med, at jeg lige pludselig kunne mærke, at jeg skulle bare træde over en sten eller et eller andet, så blev jeg forpustet. Så begyndte de første tegn på stress og komme og alt det der. (...) Inden det så knækkede til sidst 6 måneder senere.”

(jf. ”Bilag 7”)

I denne episode er Jonas så fokuseret på at løse en opgave, som en del af hans uddannelse, at han ender med at få en depression, og på den baggrund er der altså ikke tale om, at uddannelse har givet Jonas en følelse af social inklusion eller et fællesskab. Omvendt har uddannelse isoleret Jonas fra de sociale omgivelser, da han fravalgte det sociale juleaften og nytårsaften og i stedet lavede opgave. Uddannelse har således haft modsat effekt på Jonas og hans recovery-proces, ide arbejdspresset og det ikke at kunne slippe opgaven endte med social-isolation og senere depression.

I forhold til IPS-konsulentens rolle, forekommer der resultater i empirien, som viser hvordan IPS-konsulenten har hjulpet interviewpersonen til at blive mere social inkluderet og dermed bidraget positivt til CHIME-elementet forbundethed. Her fortæller **Kasper** om sammenhænge, udover uddannelse, hvor IPS-konsulenten har hjulpet ham.

”Hun fik lidt lyst op, hvem jeg er igen. At det hele ikke er så sort og hvidt, hun fik mig til at se med andre briller på samfundet, sådan at jeg fik lidt flere bekendtskaber (...) Fordi normalt før. Hvis de ikke matchede mine værdier, så havde jeg det sådan lidt, kan vi så overhovedet være venner, så var jeg lidt dårlig til at forblive. (...) så kunne jeg hurtigt slå det væk, men hun fik mig til at indse, at man godt kan have samme værdier og stadigvæk være venner, selvom man er uenig på andre punkter, ellers vil man ikke vokse. Og det var jo egentligtalt klogt sagt. (...) Så det har jeg arbejdet på, og jeg har også fået, et par nye kontakter siden da.”

(jf. ”Bilag 6”).

Det fremgår af citatet, at Kasper oplever, at IPS-konsulenten har hjulpet ham til at blive mere forbundet med verden omkring sig ved at have fået flere bekendtskaber. IPS-konsulenten har gennem samtale hjulpet Kasper med at se, at man kan være venner med mennesker, også selvom verden opfattes forskelligt, og meningene ikke er de samme. Samme citat kan også belyses ud fra CHIME-elementet identitet, og med CHIIME-elementet identitet som analytiske perspektiv, bliver det tydeligt, hvordan IPS-konsulenten har hjulpet Kasper til at opbygge en mere positiv identitet, hvor Kasper får nogle nye erkendelser om sig selv. Kasper siger: *”Hun fik lyst op, hvem jeg er igen”*. IPS-konsulenten har hjulpet Kasper til at opbygge en mere positiv identitet, ved at hjælpe ham med at se de positive sider af sig selv. Derudover har IPS-konsulenten hjulpet Kasper mod nye erkendelser, hvilket ses i citatet: *”Hun fik mig til at indse lidt, at man godt kan have nogen samme*

værdier og stadigvæk være venner, selvom man er uenig på andre punkter". IPS-konsulenten har således haft positiv indflydelse på to CHIME-elementer, der begge i kombination har fremmet hans recovery-proces.

Opsamling

På baggrund af overstående bliver det tydeligt, hvordan uddannelse kan bidrage positivt til CHIME-elementet forbundethed ved at bidrage med et fællesskab som i tilfældet med Anika, eller hvordan uddannelse kan være et sted, hvor der kan etableres nye venskaber, som i tilfældet med Mynte. Modsat kan uddannelse også have en negativ indflydelse på CHIME-elementet forbundethed, som det ses med Kasper og Jonas, hvor uddannelse har givet Kasper en følelse af at være dum, og hvor Jonas var så opsat på at løse en opgave i uddannelsessammenhæng, at det resulterede i en depression. Slutteligt har Kaspers IPS-konsulent haft en fremmede indflydelse på to af elementerne i CHIME, som i kombination har fremmet Kaspers recovery-proces, idet IPS-konsulenten har hjulpet Kasper til en positiv selvforståelse og hjulpet ham til nye erkendelser, hvilket har ført til, at Kasper har etableret nye bekendtskaber.

6.1.1 Medborgerskab

For at gå dybere ind i fortolkningen af interviewene vil medborgerskabet blive bragt i spil i det følgende afsnit. Medborgerskab består overordnet af lighedsfølelse borgerne imellem, der går på tværs af klasse og økonomisk ulighed, hvor der også følger en dimension af pligter og rettigheder. (jf. "4.4.1 Medborgerskab"). Medborgerskabet bruges i denne sammenhæng til at analysere, hvordan samfundsmæssige og politiske strømninger og tiltag kan have en indvirkning på individniveau og dermed skabe en forståelse for, hvordan der kan være sammenhænge mellem samfundsmæssige strukturer og individuelle individer.

Hvis medborgerskab bliver sat i forhold til uddannelse, så definerer Marshel pligtdimension af medborgerskabet som pligten til at uddanne sig (Jæger, 2001:223), og i Danmark har politiske strømninger lagt vægt på netop uddannelse. Dette ses i de politiske ambitioner (jf. "2. Problemfelt"), hvor målet om, at flere unge skal uddanne sig, har været et af de højest prioriteret politiske mål siden 2013 (regeringen, 2013). I 2017 satte regeringen en politisk målsætning om, at 90% af 25-årige i 2030 skal gennemføre en uddannelse (Undervisningsministeriet, 2019). Som et middel til at nå målsætningen erstattedes kontanthjælpen i 2019 til unge under 30 år med uddannelseshjælpen (beskæftigelsesministeriet, 2020). I kraft af disse politiske strømninger og

målsætninger kan der argumenteres for, at der i Danmark er en forpligtigelse til at uddanne sig for, at blive betragtet og anerkendt som medborger, som Marshel pligtdimension af medborgerskab foreskriver.

Dette har konsekvenser på individniveau, hvilket bliver tydelig i empirien i dette speciale. I interviewet med **Anika** svarer hun indledningsvis på, hvor gammel hun er, hvortil hun svarer: *"Jeg er 27.(...) og jeg har stadig ikke fået en uddannelse så det er bare..."* (jf. "Bilag 4"). Anika viser en følelse af utilstrækkelighed over, at hun ikke har en uddannelse som 27-årig, hvilket kan tolkes som, at hun er bekendt med forpligtigelsen til at uddanne sig for, at blive anerkendt som medborger. Målsætningen om, at 90% af alle 25-årige i 2030 skal have gennemført en uddannelse, er med til at lægge et yderligere pres på Anika, da hun som 27-årig ikke har gennemført uddannelse, som det ellers ønskes, og dermed forstærkes følelsen af ikke at være anerkendt som medborger. Senere i interviewet bliver Anika spurgt, om hun har gået på andre uddannelser. Hun fortæller:

"Anika: Ja. STX i 2010, og HF i 2012, EUX Business i 16. 19 tror jeg 19 eller 20.

Interviewer: Ja. Og det var ikke noget for dig eller hvordan?

Anika: Jamen, lige med STX og HF der havde jeg lidt for meget omkring ørene til, at jeg kunne koncentrere mig om det, så jeg havde for meget fravær. (...) EUX'en, det var fordi, der var for meget fagligt, der var alt for mange fag at holde styr på, og så var det også sådan ret højt niveau virkede det til."

(jf. "Bilag 4")

Anika er startet på tre forskellige uddannelser ud over den, hun er i gang med nu, hvilket kan forstås sådan at, at hun forsøger at opnå medborgerskab gennem uddannelse. Det er endnu ikke lykket for hende at gennemføre en uddannelse, hvor hun beskriver årsagen som at hun enten havde for meget om ørene, hvilket gav fravær, eller også kunne hun ikke leve op til det faglige niveau. Anikas kamp for at gennemføre en uddannelse kan virke uendelig. Hun skifter fra uddannelse til uddannelse, hun er bekendt med at uddannelse er væsentligt og at uddannelse kan give en anerkendelse af hende som medborger, men det er endnu ikke lykket hende at gennemføre en uddannelse.

I det videre interview får Anika spørgsmålet om, hvorfor hun valgte uddannelse som hun gør, hvortil hun svarer: *"Bare det der var normen, altså man tog en uddannelse og så fik man et arbejde og så går man videre."* (jf. "Bilag 4"). Her beskriver Anika det at tage en uddannelse som en norm, hvilket styrker argumentation om en forpligtigelse til at uddanne sig for at blive medborger. Anika har valgt at starte kampen mod uddannelse på baggrund af en norm om at tage en uddannelse, og ikke ud fra et ønske for sig selv.

Der kan argumenteres for, at Anikas historik med uddannelse ikke har haft en positiv indflydelse på hendes recovery-proces. Hun oplever et pres mod uddannelse, som først og fremmest gør, at hun oplever det som en norm at gennemføre en uddannelse og for det andet viser hun en følelse af utilstrækkelighed ved at være uddannet som 27-årig.

Fra interviewet med **Kasper**, er der fremvist citater (jf. "6.1 Forbundethed") hvor han fortæller, hvordan han har følt sig dum i forhold til uddannelse, hvilket har resulteret i, at han har afsluttet uddannelsen før tid. I forhold til medborgerskab kan det være et udtryk for, at Kasper føler sig dum, fordi han ikke kan leve op til medborgerskabets forpligtigelser ved at tage en uddannelse. Dermed føler han sig dummere end resten af fællesskabet/samfundet, dummere end dem, der har gennemført en uddannelse.

Jonas fortæller, (jf. "6.1 Forbundethed"), om en episode, hvor han har presset sig selv så langt i forhold til uddannelse, at han er blevet ramt af en depression. I forhold til medborgerskab kan episoden tolkes sådan, at Jonas gennem uddannelse har presset sig selv så hårdt for at opnå medborgerskab, hvilket resulterede i en depression.

De tre interviewpersoner, som er nævnt i overstående analyse, har det til fælles, at de alle har været en del af uddannelsessystemet i en længere årrække. De har påbegyndt flere uddannelser, men ingen af dem har endnu gennemført en uddannelse. Det er altså tre mennesker, som har kæmpet gennem mange år for at nå et mål om uddannelse, for derigennem at opnå medborgerskab. I og med at der er skabt et medborgerskab med en forpligtigelse til at uddanne sig for at blive betragtet som medborger, sættes nogle borgere i samfundet under pres, som tilfældet her med disse tre interviewpersoner. Interviewpersonerne har udfordringer grundet deres psykiske sygdom, som gør, at det kan være vanskeligt for dem at gennemføre en uddannelse på lige fod med borgere uden psykisk sygdom. Det betyder, at deres vilkår for at leve op til forpligtigelsen om uddannelse, er en anden, i forhold til unge i det danske uddannelsessystem uden psykisk sygdom.

Udover at der i Danmark er skabt et medborgerskab med en forpligtigelse til at uddanne sig, er der i Danmark en medborgerskabstradition som består af et republikansk og socialt liberalt syn, hvilket betoner medborgerskabsdyd og forpligtigelse overfor fællesskab ved at deltage aktivt i fællesskabet (Andersen, 2017:93) (jf. ”4.4.1 Medborgerskab”). Med det udgangspunkt ligger der en forklaringskraft i at interviewpersonerne, i målet om at gennemføre en uddannelse, forsøget at bidrage til deres forpligtigelse overfor fællesskabet.

Speciales empiri peger på, at tre personer gennem en længere årrække har forsøgt at gennemføre et uddannelsesforløb uden, det er lykkedes. Her bliver Marshel oprindelige ide med sociale rettigheder kompromitteret, da de sociale rettigheder består i at muliggøre fuld deltagelse for alle (Andersen, 2017:92) (jf. ”4.4.1 Medborgerskab”). Speciales empiri viser tre mennesker med psykisk sygdom, der ikke har mulighed for fuld deltagelse. I den forbindelse kan IPS-indsatsen opveje denne kompromittering, da IPS-indsatsen har fokus på at hjælpe mennesker med psykisk sygdom til at gennemføre en uddannelse, og på den måde muliggøre fuld deltagelse i samfundet.

Ved at sætte medborgerskabet i forbindelse med recovery bliver det ud fra denne analyse tydeligt, hvordan de politiske strømninger og tiltag påvirker opfattelsen af medborgerskab, og at det har konsekvensen på individniveau. For de tre interviewpersoner bliver konsekvensen, at de oplever en forpligtigelse til at uddanne sig. Dette giver en negativ indflydelse på deres unges recovery-proces, ide de føler sig utilstrækkelig ved at være uuddannet, opgiver uddannelse pga. en følelse af dumhed eller presser sig selv i en sådan grad at det udvikler sig til en depression.

Den fjerde interviewperson **Mynte** på 19 år, har mindre erfaring i uddannelsessystemet, da hun er yngre. I interviewet med Mynte forekommer et andet interessant aspekt af uddannelse og medborgerskab, som fremkommer i nedstående citat:

”Jeg har altid vidst at jeg gerne gad at arbejde med mennesker, men der i 7- 8 klasse blev jeg spurgt ” Hvad vil du” så sagde jeg ”det ved jeg sku ikke.” Og de sagde ” hvad kan du godt lide at lave” så sagde jeg ”jamen jeg kan godt lide at være sammen med mine venner” okay (...) ”sygplejeske” sagde de.”

(jf. ”Bilag 5”).

Mynte bliver, som andre unge, tidligt i skolesystemet bedt om at tage stilling til fremtidige uddannelse (Børne- og undervisningsministeriet, 2020). Med udgangspunkt i dette kan der argumenteres for at børn meget tidligt i folkeskolen bliver konfronteret med forpligtigelsen om uddannelse for at blive anerkendt som medborger. Dette fordi børn bliver mødt af et skolesystem, som konfronterer dem med uddannelses, som den eneste mulige vej de kan gå. Børn bliver ikke spurgt om, hvad de ønsker for sig selv i livet, derimod er fokus udelukket på uddannelse også selvom børnene ikke har nogen ide om hvad de vil som tilfældet med Mynte.

Opsamling

I lyset af medborgerskabet bliver det tydeligt, hvordan der i Danmark er en forpligtigelse til at uddanne sig for at blive anerkendt som medborger, og hvordan denne forpligtigelse har en negativ indflydelse på tre af interviewpersonernes recovery-proces. Årsagen hertil kan findes i, at en interviewperson føler sig utilstrækkelig ved at være uuddannet, en har følt sig dum i uddannelsessammenhæng, og derfor har opgivet uddannelse, og en har pådraget sig en depression i forbindelse med uddannelse. Den fjerde interviewperson har grundet sin alder ikke disse erfaringer med uddannelse, men i hendes tilfælde bliver det tydeligt, hvordan hun bliver konfronteret med en forventning om uddannelse tidligt i livet.

6.2 Håb og optimisme

I dette CHIME-element er der fokus på, hvorvidt den enkelte kan forholde sig optimistisk og håbefuldt til det, at få det bedre (Johansen, 2018) (jf. ”4.3 CHIME”). I forhold til problemformuleringen vil dette CHIME-element blive sat i forhold til, hvorvidt interviewpersonerne forholder sig håbefuldt og optimistisk til deres muligheder for at gennemføre uddannelsen. Alle interviewpersoner bliver spurgt om egen tiltro til at kunne gennemføre uddannelse, hvortil de som udgangspunkt forholder sig optimistiske og håbefulde, men årsagen hertil varierer interviewpersonerne imellem. Derfor vil interviewpersonernes svar på dette spørgsmål blive gennemgået en interviewperson ad gangen:

Kaspers svar lyder: ”*God lige nu, specielt efter 12’tallerne, fordi det boostede det virkelig meget.*” (jf. ”Bilag 6”) Kaspers udtalelse har specifikt fokus mod karakteren 12, da det at få et 12 tal har boostet hans håbefulde og optimistiske tro på, at han kan gennemføre uddannelsen.

Anika forholder sig også optimistisk til, at hun kan gennemføre uddannelse, men årsagen er en anden:

”Jamen sådan, lige pt der har jeg kun tre fag jeg skal tage stilling til, og det kan jeg godt håndtere. (...) Ind til videre, der kan jeg godt forstå det vi lære om, og ellers så kan jeg altid spørge min bror for han ved lidt mere om IT end jeg gør (...) altså jeg synes det går bedre med den her uddannelse end tidligere.”

(jf. ”Bilag 4”).

Anika har på nuværende tidspunkt tre fag, hun skal tage stilling til, hvilket hun godt kan håndtere. Hvis Anika havde flere end tre fag at tage stilling til, kan det måske betyde, at hun vil miste overblikket, hvilket var tilfældet med en af de tidligere uddannelser Anika måtte afslutte før tid. Det kun at skulle håndtere tre fag, gør at hun kan forholde sig optimistisk til at gennemføre uddannelsen. Derudover er brorens hjælp også medvirkende til, at hun forholder sig optimistisk til at kunne gennemføre uddannelsen.

Jonas forholder sig også optimistisk til, at han kan gennemføre uddannelsen, idet hans svar lyder: *”Ja, ellers var jeg ikke startet på den. (...) Også fordi jeg får den hjælp fra kommunen af, så skal jeg ikke tænke over økonomi længere”* (jf. ”Bilag 7”). I tilfældet med Jonas har han en helt anden bevæggrund for, at han kan forholde sig optimistisk til uddannelsen i forhold til de øvrige interviewpersoner. Det kan tolkes som et økonomisk anliggende, at Jonas kan forholde sig håbefuldt og optimistisk til, om han kan gennemføre uddannelsen eller ej, fordi han fremhæver den økonomiske hjælp, han får fra kommunen. På den måde skal han ikke bekymre sig om økonomi, når han går i gang med uddannelsen, og han kan derfor bedre holde fokus på at gennemføre uddannelsen.

Disse tre interviewpersoner forholder sig alle optimistisk og håbefuldt til uddannelse, selvom der ligger forskellige årsager bag. At forholde sig optimistisk og håbefuldt har en fremmende effekt på deres recovery-proces som CHIME-elementet håb og optimisme foreskriver.

Den fjerde interviewperson, **Mynte**, har befundet sig i en situation, der har gjort det vanskeligt for hende at forholde sig optimistisk og håbefuldt til, om hun kan gennemføre uddannelsen, hvilket Mynte giver udtryk for i følgende citat:

”Især når man har sådan en diagnose som min, hvor det er, at man bare sidder og tænker, at der er ingen der gider at have mig på deres uddannelser. Og selv hvis de vil, så når jeg kommer ud og skal på arbejdsplads, er der alligevel heller ikke nogen, der gider have mig derude”

(jf. ”Bilag 5”).

Her giver Mynte udtryk for en negativ opfattelse af elementet håb og optimisme, da hun ikke tror på, at nogen vil have hende hverken på uddannelse eller på en arbejdsplads pga. hendes diagnose. Opfattelsen har Mynte fået pga. en episode, hvor hun blev afvist fra et aktuelt praktiksted pga. hendes diagnose. Mere herom senere i analysen (jf. ”6.3 Identitet” s.51). IPS-konsulent har forsøgt at hjælpe Mynte ved at rette fokus mod, at det nok skal gå, hvilket har hjulpet Mynte til at forholde sig mere optimistisk til elementet håb og optimisme. Det fremgår af følgende citat, hvor hun svarer på om, hun tror, hun kan gennemføre uddannelsen:

”Altså øh det tænker jeg godt jeg vil kunne, fordi jeg er meget pligtopfyldende og god til at holde, eller jeg har fået hjælp til at holde struktur, men jeg er også okay til at gøre det selv og sådan noget. Så jeg tror godt, jeg vil kunne klare det, og de har også noget støtte derude (...) på SOSU, og de er også meget søde overfor folk, der har diagnoser, fordi at de også arbejder med mennesker derude, og sådan noget, så ved de jo, okay den her elev har nok brug for lidt mere støtte end de andre”

(jf. ”Bilag 5”)

I citatet fremhæver Mynte, at SOSU som uddannelsessted udviser rummelighed over for mennesker med diagnoser, hvilket kan hjælpe hende til at forholde sig håbefuldt og optimistisk til at kunne gennemføre uddannelse. Kontrasten hertil er hendes udtalelse om, at ingen vil have hende på deres uddannelser, fordi hun har den diagnose, hun har. Det bliver derfor vigtigt for hende at vide, at uddannelsesstedet forholder sig positivt til diagnoser som hendes, for at hun kan forholde sig positivt til CHIME-elementet håb og optimisme. Yderligere har støtten fra IPS-konsulenten hjulpet Mynte til at kunne forholde sig optimistisk til uddannelsen, og dermed har IPS-konsulenten i denne forbindelse haft en positiv indflydelse på Myntes recovery-proces.

Opsamling

Tre ud af fire interviewpersoner forholder sig håbefuldt og optimistisk til, at de kan gennemføre deres uddannelser, selvom deres begrundelser herfor er forskellige, hvilket har en fremmende indflydelse på deres recovery-proces. Den sidste interviewperson har befundet sig i en situation, hvor hun har mistet optimismen vedrørende gennemførelse af uddannelsen, men da hun går på en uddannelse, hvor det at have en diagnose accepteres kan hun alligevel forholde sig håbefuldt og optimistisk til, at hun kan gennemføre uddannelsen. Yderligere har IPS-konsulenten hjulpet hende til at tro på, at det hele nok skal gå.

6.3 Identitet

I dette element er der fokus på, hvordan den enkelte forholder sig til sig selv og egen identitet, og hvorvidt den enkelte får opbygget en positiv identitet i forhold til den psykiske sygdom. En positiv identitet handler om at tro på egen evner, opnår anerkendte sociale roller, få nye erkendelser og mindre selvstigma (Johansen, 2018) (jf. ”4.3 CHIME”). I lyset af dette CHIME-element undersøges der i dette afsnit nærmere, hvordan interviewpersonerne forholder sig til sig selv, og hvordan uddannelse og IPS-konsulenten har haft indflydelse på deres identitet.

Under afsnit ”6.1 Forbundethed” er der fremdraget citater fra interviewet med **Kasper**, hvor han fortæller, hvordan han følte sig dum på flere af de uddannelser, han har gået på. Disse citater er brugbare i forhold til CHIME-elementet identitet, idet de uddannelser, han har startet på, har givet ham et negativt syn på sig selv, med det resultat at Kasper har afsluttet uddannelsen før tid. Kaspers tidligere uddannelseserfaringer, specielt fra efterskolen har, bidraget negativt til hans identitet, og han er gennem uddannelsessystemet blevet bekræftet i dette negative selvbillede. På den baggrund har uddannelse bidraget negativt til CHIME-elementet identitet og dermed har uddannelse haft en negativ indflydelse på Kaspers recovery-proces.

Videre i interviewet fortæller Kasper om, hvordan IPS-konsulenten har hjulpet ham til at genopbygge en positiv selvforståelse, hvilket fremgår af citatet: ”Altså IPS’en hjalp mig med at få opbygget selvtillid til, hvordan arbejdsmarkedet er, og hvordan skole det er.” (jf. ”Bilag 6”).

Interviewer spørger, om Kasper kan beskrive hjælpen fra IPS yderligere, og til det svarer han:

”Men deroppe der er det mere på, at man ikke er så værdiløs, som man tror, man er. Det nok det hun mest fik slået igennem, at når vi skulle lavet CV, så tænkte jeg ” Vi får måske en kvart side med det, jeg har lavet”, men der var alligevel 4 sider, hvor hun bare var imponeret, og sådan rigtig fik boostet ens selvtillid.”

(jf. ”Bilag 6”)

Kasper fremhæver arbejdet med CV’et som et eksempel på, hvordan IPS-konsulenten har hjulpet ham til at genopbygge et positivt syn på sig selv, da han modbevises i hans tro på at et CV med det han har lavet, kun vil fylde en kvart side. I stedet for de i fællesskab udarbejdet et CV på fire sider, hvor IPS-konsulenten er imponeret over det Kasper har lavet og på den måde får Kasper et mere positivt syn på sig selv, sådan at han begynder at tro på egne evner, og at han ikke er så værdiløs, som han selv tror. IPS-konsulenten har således vendt Kaspers negative syn på sig selv, og dermed været en aktiv del i Kasper recovery-proces.

Det boost, Kasper har fået i sin selvtillid, har givet ham større tro på egne evner, hvilket kan have indflydelse på, at han nu kan tackle uddannelse anderledes. Dette bliver tydeligere i følgende uddrag fra interviewet, hvor han bliver spurgt, om han kan fortælle om en god dag på uddannelsen:

”Kasper: Iforgårs (...) Fik to 12-taller i træk på B-niveau. Det er mit første 12 tal i mit liv. (...) Det øh det boostede (griner)

Interviewer: Ja, var det noget, du havde stræbt efter at få?

Kasper: Overhovedet ikke. (...) Det var bare en almindelig opgave, som jeg bare. Jeg følte bare, den var tilfreds, det var ikke sådan, jeg gik perfekt, hedder det ikke perfektionistisk. Den skulle ikke være perfekt i mine øjne. Men alligevel så blev den det i deres. Og det viste, jeg ikke skal være så hård ved mig selv, når det kommer til tingene.”

(jf. ”Bilag 6”).

Kasper har bygget videre på det boost af selvtillid, som han har fået fra IPS-konsulenten, og ændret sin tilgang til uddannelsen. I stedet for at føle sig dum, løser han en opgave, til han selv er tilfreds

med resultatet. Han får topkarakter for opgaven og beviser, at han ikke behøver være så hård ved sig selv. I denne sammenhæng tyder det på, at uddannelse har en positiv indflydelse på Kaspers identitet gennem den bekræftelse og anerkendelse, der ligger i at få topkarakter for det arbejde, han har udført i opgaven. IPS-konsulenten og uddannelse i sammenspil har således haft en positiv indflydelse på CHIME-elementet identitet og fået skabt en positiv indflydelse på Kaspers recovery-proces.

Det er værd at overveje, om det alene er IPS og uddannelse, der har bidraget til denne positive indflydelse på Kasper recovery-proces, for der kan være mange andre forhold, der har en positiv indflydelse på den personlige recovery-proces, som Kasper har været igennem i forhold til opfattelsen af sig selv. Andre forhold kommer frem i interviewet, hvor Kasper fortæller om sin kæreste. Her fortæller han blandt andet i forhold til uddannelse: *”Ja, jeg tror godt, jeg kan, eller jeg ved, jeg godt kan klare det nu. (...) Specielt når jeg har hende til hjælp ved siden af også (kæresten)”* (jf. ”Bilag 6”). I denne udtalelse bliver det tydeligt, at Kaspers kæreste også udgør en stor hjælp og støtte, da han ved han nok skal klare det, specielt når han har hende til hjælp. Om det er Kaspers kæreste, IPS-konsulent eller uddannelse, der har haft størst indflydelse på Kaspers recovery-proces, er svært at vide. Men at disse 3 forhold i samspil har været fremmede faktorer i Kaspers recovery-proces, viser Kaspers svar tydeligt.

I empirien fremkommer der resultater, hvor interviewpersonernes identitet er blevet påvirket i en negativ retning i forbindelse med uddannelse og psykisk sygdom, hvilket har været tilfældet for **Mynte**. Hun beretter i nedenstående citat om en praktikplads, hun søgte i forbindelse med SOSU-uddannelsen:

”Jeg søgte også i en børnehave, øh eller det var faktisk en vuggestue, (...) De spurgte mig om jeg havde nogle skavanker og sådan noget, og jeg sagde, at jeg havde godt nok den her sygdom, men jeg var velmedicineret, og jeg har aldrig gjort nogen som helst noget og sådan noget i den stil, altså jeg var nødt til at være grundig med det, fordi at ellers, så har de jo rum til at tænke alt mulig andet. Så jeg forklarede rigtig godt, at jeg var, altså, der har aldrig været noget bøvl med det. Og hun var sådan, ja det er også fint, og vi diskriminerer ikke imod diagnoser og sådan noget. Så får jeg så et opkald et par dage senere af, øh det var min tidligere IPS vejleder godt nok, af hendes kollega som sagde, at de havde ringet til ham, fordi de ikke kunne få fat i min IPS-vejleder, og havde sagt, at de ikke turde have mig der mere, fordi de var bange for, at jeg ville gøre skade på

børnene, at jeg simpelthen kunne finde på at gøre et eller andet imod dem. Og jeg var sådan (tager en dyb indånding) Åh, selvfølgelig tænker de det. Og jeg, jeg brød jo ned, og jeg græd og græd og græd. (...) Og jeg var helt knust, fordi jeg var sådan altså, I har mødt mig som person, I kan jo godt se, at det kunne jeg da ikke finde på, ligner jeg en der kunne finde på sådan noget, nej, så ja, det var træls. (...) det virkede ikke helt, også turde jeg ikke rigtig at søge ud mere, men vi prøvede så, og så var det corona sådan ordentligt ramte”

(jf. ”Bilag 5”)

Mynte har befundet sig i en situation, hvor hendes person og identitet er blevet bedømt ud fra hendes sygdom. Først og fremmest finder hun det nødvendigt at forklare praktikstedet, at hun er velmedicineret og aldrig har gjort nogen noget. Denne forklaring oplever hun skal være grundig, hvilket giver grund til at tro, at hun tidligere har befundet sig i en lignende situation. Men på trods af Myntes forklaring bliver hun afvist fra praktikstedet med den begrundelse, at de er bange for, at hun vil gøre skade på børnene. Dette har stor indvirkning på Mynte, idet hun føler, at opfattelsen af hendes sygdom er uforenelig med hende som person, hvilket hun uddyber i udtalelsen: ”I har mødt mig som person, I kan jo godt se, at det kunne jeg da ikke finde på, ligner jeg en, der kunne finde på sådan noget, nej” (jf. ”Bilag 5”). Det at Mynte ikke kan forene opfattelsen af hendes diagnose med hende som person, har en negativ indflydelse på CHIME-elementet identitet og dermed også på hendes recovery-proces.

Tidligere i analysen (jf. ”6.2 Håb og optimisme”) fortæller Mynte, at hun ikke tror på, at der er nogen, der gider have hende på deres uddannelser eller deres arbejdspladser pga. den diagnose, hun har. Mynte viser, at hun pga. sygdommen har mistet troen på egne evner, hvilket påvirker hendes identitet og dermed også CHIME-elementet identitet yderligere i en negativ retning. I tilfælde som disse hjælper Myntes IPS-konsulent hende til at tro på, at det hele nok skal gå, og Mynte fortæller: ”Så det har jo været en meget stor hjælp (...) at vide, at det skal nok gå.” (jf. ”Bilag 5”). Den forsikring, Mynte får fra IPS-konsulenten om, at det hele nok skal gå, hjælper Mynte til at tro mere på egne evner. Det kunne være interessant at undersøge nærmere, hvordan IPS-konsulenten hjalp Mynte til at tro, det hele nok skal gå, men det blev der desværre ikke spurgt yderligere ind til i interviewet.

I interviewet med **Jonas** kom hans diagnose også i spil, men Jonas forholder sig anderledes til sin diagnose end Mynte, hvilket han fortæller om i følgende citat:

”Så der er sket rigtig meget inden for de sidste 2 år efter jeg fik min diagnose. (...) Det allerstørste det er nok, det der med, at man førhen har gået og tænkt, at man har følt sig forkert, altså man har følt sig, som om man er født i en forkert tidsperiode. Så lige pludselig at finde ud af, hvorfor det er man er, som man er. (...) At I andre er en windows-computer, og jeg er en mac-computer eller sådan noget i den stil. (...) Jeg er blevet meget mere klog på mig selv.

(jf. ”Bilag 7”).

Her fortæller Jonas hvordan hans diagnose, har gjort ham bedre i stand til at forstå sig selv. Til at forstå hvorfor han er, som han er. Viden om udfordringerne ved diagnosen har således givet ham en bedre forståelse af egen identitet. I Jonas’ tilfælde har det at få en diagnose altså bidraget med en positiv indflydelse på CHIME-elementet identitet og dermed på Jonas’ recovery-proces.

Opsamling

I lyset af CHIME-elementen identitet bliver det tydeligt, hvordan tre af interviewpersonerne forholder sig til egen identitet og tro på egne evner. I det fjerde interviewet med Anika fremkom der ikke empiriske iagttagelser, som kaldte på yderligere fortolkning, og derfor er interviewet med Anika ikke inddraget her. Analysen har vist, hvordan IPS-konsulenten har hjulpet to af interviewpersonerne til at tro på egne evner, og derved har IPS-konsulenten haft en positiv indflydelse på to af interviewpersonernes recovery-proces. Dette ses i tilfældet med Kasper, hvor IPS-konsulenten har hjulpet ham til at booste egen selvtillid, og i tilfældet med Mynte har IPS-konsulenten hjulpet hende gennem forsikringer om, at det hele nok skal gå.

Uddannelse har haft en positiv indflydelse på Kaspers identitet i kraft af den anerkendelse, han har fået ved at få karakteren 12, og på den måde har uddannelsen, i Kaspers tilfælde, haft en positiv indflydelse på hans tro på egne evner og dermed en positiv indflydelse på hans recovery-proces. Slutteligt har CHIME-elementen identitet belyst, hvordan to af interviewpersonerne forholder sig til egne diagnoser, hvor Mynte har været i en situation hvor hun ikke kan forene sig selv med andres

opfattelse af hendes diagnose, og derfor har svært ved at forlige sig med diagnosen, mens Jonas i kraft af diagnosticering og indsigt har fundet en forklaring på, hvorfor han er, som han er.

6.3.1 Social identitet

I forståelsesrammen CHIME forholder CHIME-elementet identitet sig overordnet til identitet og berører ikke, hvad en identitet egentlig er, eller hvordan identitet skabes. Her kan Jenkins' (2006) identitetsteori bidrage med en dybere forståelse af, hvad identitet er, og hvordan identiteter udvikles i sammenspillet med omverdenen. Overordnet mener Jenkins, at individet er unikt, men at identiteten er gennemgribende socialt konstrueret (Jenkins, 2006:27ff) (jf. "4.4.2 Social identitet").

I empirien forekommer der flere analyseresultater, hvor interviewpersoner fortæller om situationer, der har haft afgørende betydning for, hvordan de opfatter sig selv og dermed deres identitet. Mange af disse situationer er blevet belyst ud fra CHIME-elementet identitet, men når disse situationer bliver belyst ud fra Jenkins identitetsteori, vil situationerne blive fortolket anderledes, fordi det analytiske perspektiv skifter. Derfor vil Jenkins (2006) blive bragt i spil for at kaste et andet lys på, interviewpersonernes eget aktive arbejde med at udvikle identitet, som en del af deres recovery-proces, og samtidig bidrage med et perspektiv på, hvad identitet er, og hvordan identiteten skabes og udvikles.

Den situation, som **Kasper** beretter om fra efterskolen (jf. "6.1 Forbundethed"), hvor en efterskolelærer fortæller ham, at han ikke er klar til gymnasiet, kan med Jenkins indre-ydre-dialektik (Jenkins, 2006:43) belyse, hvordan Kaspers identitet konstrueres i sammenspil, med de mennesker han møder. Da læren siger: *"jeg skal bede alle om at række hånden op, der gerne vil søge ind på gymnasiet"* (jf. "Bilag 6"), rækker Kasper hånden op. Altså hævder Kasper på det tidspunkt en identitet, der består af, at han er klog nok og klar til at starte på gymnasiet. Imidlertid bliver dette ikke bekræftet af efterskolelæren, der tværtimod afkræfter den identitet, Kasper hævder at have. Ved at sige: *"du er ikke helt klar endnu, du skal lige tage hånden ned."* (jf. "Bilag 6"). Senere i livet forsøger Kasper sig alligevel med gymnasiet, men fordi han har fået denne afkræftelse af egen identitet af efterskolelæren, tror han ikke på, at det kan lykkes, og han angiver dette som grunden til, han giver op: *"Det var bare hver gang, jeg følte mig dum i en længere periode, så tænkte jeg "han har ret" det scenarie blev ved med at komme op"* (jf. "Bilag 6"). Det bliver her tydeligt, hvordan Kaspers identitet er blevet dannet gennem en indre-ydre-dialektik, hvor det bliver lige vigtigt, hvad andre tænker om os, som hvad vi tænker om os selv (Jenkins, 2006:44). Kaspers selvforståelse og identitet er inden episoden, at han godt kan klare gymnasiet, men fordi han ikke

bliver bekræftet i dette, mister han troen på sig selv, hvorved hans identitet ændret sig. På samme måde kommer indre-ydre-dialektikken til udtryk i tilfældet med Kaspers møde med IPS-konsulenten og udarbejdelsen af CV - dog med en modsat virkning. Her hævder Kasper en identitet, der ikke kan udarbejde et CV på mere end en kvart side, men dette afkræfter IPS-konsulenten, og fordi Kasper bliver afkræftet ved at udarbejde 4 sider CV, hvor IPS-konsulenten er imponeret, ændrer hans identitet sig igen. I disse to situationer bliver det tydeligt, hvordan Kaspers identitet ændres gennem indre-ydre-dialektikken, hvilket Jenkins kalder *Samhandling* (Jenkins, 2006:44). Kasper identitet er ikke stillestående, men i proces i kraft af indre-ydre-dialektikken og i kraft af den samhandling, han har med andre mennesker.

I forhold til Kasper recovery-proces bliver det i overstående tydeligt, hvordan IPS-konsulenten har haft en positiv indflydelse på Kaspers recovery-proces i situationen hvor Kasper og IPS-konsulenten udarbejder CV. Ved hjælp af indre-ydre dialektik bekræfter IPS-konsulenten ikke Kaspers hævdede negative syn på egen identitet hvilket bevirker at Kaspers syn på sig selv ændre sig og dermed hans identitet.

På baggrund af indre-ydre dialektikken identificerer mennesket ikke kun sig selv. Mennesket identificerer også andre, og andre identificerer os (Jenkins,2006:44). I denne sammenhæng trækker Jenkins på Goffmans tanker om *selvpræsentation* (Jenkins, 2006:44), som handler om, hvordan mennesket præsenterer sig over for andre mennesker. Og selv om individet har en vis kontrol over egen præsentation, kan det ikke kontrollere, hvordan denne præsentation modtages. Dette mærker **Mynte** konsekvensen af i den situation, (jf. ”6.3 Identitet”), hvor Mynte fortæller om, hvordan hun blev afvist af et praktiksted med den begrundelse, at de var bange for, om Mynte kunne finde på at gøre børnene noget på grund af hendes diagnosen. I situationen forsøger Mynte at fremvise en selvpræsentation, hvor hun grundigt forklarer praktikstedet, at hun er velmedicineret og aldrig har gjort nogen noget. Men på trods af denne selvpræsentation identificerer praktikstedet Mynte som en person, der kunne finde på at gøre nogen noget på baggrund af hendes diagnose. Her befinder Mynte sig i en situation, hvor der er uoverensstemmelse mellem hendes indre selvbillede og andres ydre identifikation.

Andres identifikation kan få konsekvenser (Jenkins 2006:45), hvilket gør sig gældende i tilfældet med Mynte, men i tilfælde som disse vil Jenkins (2006:45) sige, at det ofte ikke er konsekvenserne af identifikation, der i sig selv har en betydning, men det er evnen til at generere disse konsekvenser, der betyder noget. I første omgang genererer Mynte konsekvenserne ved at bryde

ned og græde, og hun mister efterfølgende troen på, at der er nogen, der vil have hende på uddannelserne eller på deres arbejdspladser. Men efter forsikring fra IPS-konsulenten om, at det nok skal gå, forsøger Mynte at søge endnu en praktikplads. Hun har således ikke givet op på at finde en praktikplads på trods af den konsekvens af ydre identifikation, hun er blevet mødt med. Dette kan tolkes sådan, at hun har genereret konsekvensen af ydre identifikation på en måde, hvor hun er blevet påvirket af konsekvensen, men hun har ikke givet op på at finde en praktikplads, og følge den uddannelse, hun gerne vil. Hun kunne have genereret konsekvensen ved at give op og vælge et andet uddannelsesområde eller hun kunne vælge at opgive uddannelse. Mynte vælger at finde en praktikplads inden for det samme område, hvilket kan tolkes som, at hun har valgt ikke at lade den ydre identifikation, om at hun kunne finde på at gøre nogen noget, definere hvem hun er. Mynte arbejder således med sin identitet i kraft af, hvordan hun genererer den identifikation, hun bliver mødt med fra andre. Det er IPS-konsulenten, der hjælper Mynte med at generere konsekvensen af en ydre identifikation, idet IPS-konsulenten forsikrer hende om, at de hele nok skal. På den måde har IPS-konsulenten haft en positiv indflydelse på Myntes recovery-proces.

I forhold til **Jonas** er der (jf. ”6.3 Identitet”) argumenteret for, hvordan tildelingen af en diagnose har haft en positiv indflydelse på Jonas’ recovery-proces. I den forbindelse vil indre ydre-dialektikken kunne forklare, hvorfor Jonas grundet sin diagnose føler sig forkert (indre) i forhold til den omverden (ydre), han møder. Men indre-ydre-dialektik har den forklaringskraft, at Jonas føler sig forkert, men den kan ikke forklare, hvorfor der for Jonas og hans recovery-proces, har været positivt at få en diagnose.

For at forklare dette arbejder Jenkins med en teori, der handler om *Selvet* (Jenkins, 2006:72) (jf. ”4.4.2 Social identitet”). I den forbindelse kan Jonas’ diagnose betragtes som en del af Jonas’ selv, altså den grundlæggende identitet som udgør grundstammen for andre identiteter, og som er mest modstandsdygtig over for forandring. Dette kan forklare, hvorfor Jonas føler sig forkert og føler, at han er født i en anden tidsperiode, fordi hans diagnose er en del af selvet, og derfor er meget modstandsdygtig over for forandring. Dette kan også forklare, hvorfor det har en positiv indflydelse på Jonas’ recovery-proces at få tildelt diagnosen, idet han med diagnosen får mulighed for at definere sit selv og dermed forstår, hvorfor han føler sig forkert og hvorfor han er som han er.

Opsamling

Det er gennem analysen af identitet blevet tydeligt, hvordan tre af interviewpersonerne udvikler egen identitet i sammenspil med omverden. I forhold til Kasper har IPS-konsulenten haft en positiv

indflydelse på Kaspers recovery-proces i situationen, hvor Kasper og IPS-konsulenten udarbejder et CV. Ved hjælp af indre-ydre dialektik bekræfter IPS-konsulenten ikke Kaspers hævdede identitet bestående af et negativt syn på sig selv, og fordi Kasper bliver afkræftet i dette, ændrer hans syn på sig selv til at blive mere positivt. Mynte arbejder med sin identitet i kraft af, hvordan hun generer den ydre identifikation, hun blive mødt med fra andre. IPS-konsulenten hjælper hende i denne proces, da IPS-konsulenten forsikrer hende om, at det hele nok skal gå, og på den måde har IPS-konsulenten haft en positiv indflydelse på Myntes recovery-proces. Yderligere kan Jenkins teori om selvet bidrage med at forklare, hvorfor det for Jonas har en positiv indflydelse på hans recovery-proces at få tildelt en diagnosen. Han får her defineret sit selv og dermed mulighed for at forstå, hvorfor han føler sig forkert. Interviewet med Anika er ikke inddraget i denne sammenhæng, da der ikke forekom relevante empiriske iagttagelser.

6.4 Mening med tilværelsen

I dette CHIME-element er der fokus på, hvilken mening den enkelte finder i tilværelsen, hvilket er en subjektiv vurdering (Johansen, 2018) (jf. ”4.3 CHIME”). I alle fire interview kommer vi ikke ind på meningen med tilværelsen som sådan, men i forhold til problemformuleringen kan CHIME-elementet mening med tilværelsen belyse, hvilken mening interviewpersonerne finder i deres uddannelser, og om IPS-konsulenten har bidraget hertil.

I interviewet med **Jonas** bliver han spurgt om, hvordan IPS-konsulenten har hjulpet ham i forhold til uddannelse, og han fortæller følgende:

”Hun har nok også været god til at få mig til at skrue lidt ned for tempoet. Jeg kan godt, hvis jeg sætter mig noget for, så skal det helst være færdig i går. Det tror jeg, hun har hjulpet mig med, og få mig til og trække vejret lidt dybere. (...) hun skruede ned for tempoet, så vi fik undersøgt det hele meget mere grundigt. (...) så det ikke bare var sådan noget forhastet noget.”

(jf. ”Bilag 7”)

Efterfølgende bliver Jonas spurgt, om de andre uddannelser han har påbegyndt, har været hurtige beslutninger, hvortil han svarer: *”Det har det 100%, altså det er sådan, jeg har læst et eller andet om det ”nårh det lyder fedt, det prøver vi.”*” (jf. ”Bilag 7”) I lyset af CHIME-elementet mening

med tilværelsen kan tolkningen af udtalelsen være, at IPS-konsulenten har hjulpet Jonas til at træffe en mere velovervejet beslutning omkring uddannelse, så uddannelsen giver bedre mening for ham. De tidligere uddannelser, Jonas har påbegyndt, har han ikke gennemført, hvilket kan skyldes, at de tidligere uddannelser ikke har givet tilstrækkelig mening for Jonas. IPS-konsulenten har hjulpet Jonas med at skrue ned for tempoet, hvor tingene bliver undersøgt grundigt før en beslutning, bliver truffet. Jonas har således, denne gang, foretaget et valg om uddannelse på et mere velovervejet grundlag, hvorfor det er muligt, at denne uddannelse giver mere mening for Jonas, og dermed er chancen for at han gennemfører uddannelsen tilsvarende højere. Hvorvidt dette er tilfældet, er svært at sige, da Jonas endnu ikke er startet på uddannelsen. Men da valget af uddannelse er taget på et mere velovervejet grundlag end de tidligere uddannelser, kan chancen for at finde mening med denne uddannelse være større.

Ydermere har Jonas ikke været bekendt med sin diagnose, da han valgte de tidligere uddannelser, hvilket han selv underbygger med følgende bemærkning: ”*Men dem har jeg også valgt ud fra, før jeg fik min diagnose.*” (jf. ”Bilag 7”) Det vi sige, at Jonas kan tage en beslutning om uddannelse på et bedre oplyst grundlag med hensyntagen til sin diagnose. Dermed øges sandsynligheden for, at uddannelsen kommer til at give mening. Jonas har foretaget mange overvejelser bl.a. i forhold til sin diagnose inden valget af uddannelse. Han siger:

1: ”*Men altså svagheder, der er også kommunikation for eksempel (...) det er også derfor bioanalytiker tiltrækker mig, det er ikke er så meget patientkontakt fordi sådan noget som smalltalk, det er det mest dødkedelige, jeg kender*”.

(jf. ”Bilag 7”)

2: ”*Jonas: Øh, nu er en af mine sådan største fysiske svagheder, det er, at jeg reager kraftig på lyd. (...) jeg hører alting lige højt, hvis det giver mening? (...) Jeg kan ikke fokusere på din stemme kun. Det hele det kommer bare ind på en gang, så min hjerne bliver meget hurtigere træt. (...) hvis jeg for eksempel blev placeret inde i en børnehaven og skulle passe børn i otte timer, så når jeg kom hjem, så vil jeg være meget meget træt, også næste dag kan jeg vågne op med tinnitus for eksempel. (...) Og det er endnu engang en af grunde til at arbejdets miljøet som bioanalytiker passer godt på mig for det er inde på et laboratorie.*”

Interviewer: Ja lidt mere stille.

Jonas: Ja lige præcis.”

(jf. ”Bilag 7”)

3: *”Jonas: Der er også blevet snakket om, at på bioanalytiker, når jeg bliver uddannet og sådan, så skal jeg have fat i sådan nogle høreværn, sådan nogle små nogen, man sætter ind for at dæmpe lyden og sådan noget. (...)*

Interviewer: Er det noget, du har snakket med IPS-konsulenten om?

Jonas: Det er hende, der har forslået det.”

(jf. ”Bilag 7”)

Der er således mange overvejelser, som Jonas har gjort i forhold til valget af uddannelse og hensyntagen til sin diagnose. Overvejelserne handler om indsigt i egen diagnose, om at tage hensyn til egne udfordringer og ved at tage hensyn til sig selv, hvilket kan give ham et job og et arbejdsmiljø, der giver mening for ham. Høreværnet har IPS-konsulenten foreslået, hvilket vil sige, at hun har bidragende til et passende arbejdsmiljø i forhold til Jonas og hans diagnose. Igen er det svært at sige om denne uddannelse vil have indflydelse på Jonas’ recovery-proces da han endnu ikke er startet, men i udgangspunktet gør Jonas sig mange overvejelser hvor han tydeligt tager hensyn til egne udfordringer, hvilket har indflydelse på valget af uddannelse, og dermed bedres chance for at uddannelsen giver mening for ham.

Kasper læser på nuværende tidspunkt enkeltfag på VUC med den hensigt at starte på pædagoguddannelsen, og han bliver i interviewet spurgt om, hvorfor han gerne vil uddanne sig til pædagog. Kasper fortæller:

”Inden det hele det gik ned med flaget, der var jeg pædagogmedhjælper i børnehaver og SFO’er. (...) det var jeg rigtig glad for. Meget, jeg har lidt et barnligt sind selv” (jf. ”Bilag 6”) ”Det skal være noget med mennesker, om det så er udsatte eller SFO, så skal det være noget med mennesker. (...) Så er pædagog, den bedste vej.” (jf. ”Bilag 6”)

Kaspers valg af uddannelse giver mening for ham, fordi han har et ønske om at lave noget med mennesker, hvortil han beskriver, at han har et barnligt sind. Han tager udgangspunkt i tidligere erfaringer, hvor han arbejdede med noget, han var glad for. Ligesom med Jonas er det svært at vide om pædagoguddannelsen har en positiv indflydelse på Kasper recovery-proces, idet han endnu ikke er startet. Men med valget af pædagoguddannelsen har Kasper mulighed for at arbejde med noget som, han tidligere har erfaret, gør ham glad, hvorfor uddannelsen giver mening for ham. På den baggrund er der gode muligheder for, at uddannelsen vil kunne fremme Kaspers recovery-proces.

Anika bliver hun spurgt om årsagen til valget af uddannelsen som IT-supporter, hvortil hun svare:

”Anika: Så synes jeg bare det lyder spændende med IT, og der er også jobmulighed i det, og der er også god løn, og jeg kan godt lide det med, at så er man rimelig stabil i forhold til økonomi.

Interview: Hvordan har det været ind til da?

Anika: Jamen det har været sådan lidt fluktuerende øh, med hvordan min økonomi den har været. (...) Altså det er gået fint nok, men jeg har en gang i mellem været i gæld og lige pt er jeg også lidt i gæld.”

(jf. ”Bilag 4”)

Først og fremmest nævner Anika at IT lyder spændende, men Anika fremhæver, som den eneste interviewperson, det økonomiske aspekt i, hvad en uddannelse kan give. Her med fokus på en god løn og dermed en stabil økonomi, hvilket kan tyde på at det økonomiske aspekt har været vigtig for Anika i forhold til uddannelse, sådan at hun finder økonomisk stabilitet og kan betale sin gæld. Anika fremhæver også, at der er gode jobmuligheder som IT-Supporter og aspektet jobmuligheder er hun også den eneste som fremhæver. Det kan handle om, hendes behov for stabilitet, hvilket en uddannelse med gode jobmuligheder kan give. For Anika bliver det økonomiske aspekt og jobmulighed efter uddannelse meningsfuldt, da dette giver stabilitet og mulighed for at betale hendes gæld. Disse aspekter vil først forekomme, når Anika er færdig med sin uddannelse, og derfor er det uklart, hvor stor indflydelse det har på hendes recovery-proces på nuværende tidspunkt.

Jonas og Mynte går på midlertidige studier, der ikke er en del af det uddannelsesforløb de planlægger at begynde. Årsagen hertil beretter de om i følgende udtalelser:

Jonas: *"Så beholdt jeg dansk-faget for at holde mig i gang for ikke bare og gå og lave ingenting."*
(jf. "Bilag 7")

Mynte: *"Derefter blev jeg tilbudt at komme ud på brobygning, så jeg havde et eller andet, jeg kunne lave i løbet af hverdagen også få en mere struktureret hverdag (...) I stedet for, at jeg bare sad der hjemme og lavede ingenting, så det sagde jeg meget glad ja til."*

(jf. "Bilag 5")

Bevæggrunden er nærmest enslydende for både Jonas og Mynte, idet de midlertidige uddannelsesforløb giver dem en mening i hverdagen. I stedet for at sidde hjemme og lave ingenting vil de hellere beskæftige sig med noget, og dermed få en hverdag med indhold. Det kan også sættes i forbindelse med CHIME-elementet Forbundethed, idet de midlertidige uddannelsesforløb giver begge et sted, hvor de kan føle sig sociale inkluderet. I tilfældet med Jonas og Mynte har de midlertidige uddannelsesforløb således haft en positiv indflydelse på deres recovery-proces, da de begge ser mere mening med et midlertidigt uddannelsesforløb end alternativt at sidde hjemme og lave ingenting.

Opsamling

Med mening i tilværelsen som analytisk perspektiv ses det, at alle interviewpersonerne finder mening i deres uddannelse men med forskellige årsager hertil. Det kan dog være problematisk at sige noget med sikkerhed, fordi tre af interviewpersonerne endnu ikke er begyndt på den uddannelse, de ønsker at gennemføre. Yderligere kan IPS-indsatsen bidrage til at finde mening med uddannelsen, hvilket gør sig gældende i tilfældet med Jonas.

6.5 Empowerment

Empowerment er et komplekst begreb, som kan anvendes og tolkes i mange forskellige sammenhænge. I forståelsesrammen CHIME forstås Empowerment som handlekraft,

handlingsmuligheder, eller de handlingserfaringer og sociale, materielle og menneskelige ressourcer, som den enkelte kan handle på baggrund af. I denne forståelse handler Empowerment om, hvordan den enkelte kan ændre handlinger eller handlemønstre med den hensigt at handle anderledes fremadrettet (Johansen, 2018) (jf. ”4.3 CHIME”).

Tidligere i analysen er det beskrevet, hvordan IPS-konsulenten har hjulpet **Kasper** med at booste hans selvtillid, hvilket har givet ham en tro på egne evner til at udarbejde en opgave til karakteren 12 (jf. ”6.3 Identitet”). I forhold til Empowerment kan dette være udtryk for, at IPS-konsulenten har givet Kasper et handlingsgrundlag, hvorfra han kan gøre brug af egne ressourcer til at udarbejde en opgave til karakteren 12. Det samme mønster ses i nedstående klip fra interviewet, hvor Kasper bliver bedt om at fortælle om en dårlig dag på VUC:

”Kasper: samfundsfag, vi havde en opgave om Danmarks økonomi, og der kunne jeg ikke finde hoved eller hale i det, og jeg følte mig som en klovn. Øh, der jeg fik svarene tilbage, der var det et 4 tal, og var jo stadigvæk højere end jeg havde regnet med.

Interviewer: Det var jo flot i forhold til du ikke forstod så meget.

Kasper: Ja det var fuldstændig hoved og hale, den følelse bryder jeg mig ikke om, når det er helt væk. Normalt så kan jeg godt se en forbindelse mellem tingene, men det kunne jeg bare ikke der.

Interviewer: Sejt du så fik 4 alligevel det er jo. Er det ikke middel?

Kasper: Jo lidt over middel.

Interviewer: Ja, det er jo godt gået.

Kasper: Ja det synes jeg også, det er bedre end jeg havde regnet med, men det var stadigvæk, det var lidt stressende. Det er nok den værste dag indtil videre.”

(jf. ”Bilag 6”)

I dette udsnit fortæller Kasper om en opgave, han ikke kunne finde hoved eller hale i, men han løste opgaven alligevel og fik en karakter over middel. Tidligere har Kaspers handlingsmønster været præget af, at Kasper har opgivet uddannelsen, når han har følt sig dum i uddannelse sammenhæng. I dette citat håndterer Kasper uddannelsen anderledes i forbindelse med en opgave, hvor han føler sig

dum. I stedet for at opgive uddannelsen, løser han i stedet opgaven til en karakter over middel. Pga. det selvtillidsboost, han har fået fra IPS-konsulenten og den efterfølgende karakter 12, har han fået nogle handlingsmuligheder, han ikke tidligere har haft. Han viser nu, at han er i stand til at løse en opgave, selvom han ikke umiddelbart kan finde ud af den. Dermed kan det antages, at Kasper har ændret sit handlingsmønster, hvilket har fremmet hans recovery-proces. Dog er dette antagelser og ikke nødvendigvis sandheden, da Kasper fortæller om andre forhold, der har ændret sig efter, han startede på IPS-indsatsen. Bl.a. har han fundet en kæreste, som også kan have indflydelse på det ændrede handlingsmønster.

Det er tidligere blevet fremhævet, at **Jonas** (jf. ”6.4 Mening med tilværelsen”), via IPS-konsulentens hjælp blev bedre rustet til at træffe en beslutning om uddannelse på et mere velovervejet grundlag. Her har IPS-konsulenten hjulpet Jonas til at ændre det handlingsgrundlag, han tidligere har handlet ud fra, som har været baseret på hurtige beslutninger. IPS-konsulenten har hjulpet Jonas til at sætte tempoet ned og dermed ændre det handlingsmønster, han tidligere har haft. Dette har haft en positiv indflydelse på hans recovery-proces, idet han har ændret sit handlingsmønster fra at være baseret på at træffe hurtige beslutninger til at træffe valg på et mere velovervejet grundlag.

De to øvrige interviewpersoner, Anika og Mynte, fortæller ikke om handlingsændringer som sådan, men alle fire interviewpersoner fortæller, at de altid har mulighed for at kontakte deres IPS-konsulent, hvis der for brug for det. I den sammenhæng fortæller Kasper:

”jeg har hende på sidelinjen, hvis jeg for behov for noget, hvis der sker noget i livet. Så har jeg hendes telefonnummer, så kan jeg ringe til hende i 10 min og lige snakke, hvad der sker eller booke en samtale til en time, hvor vi lige går igennem, hvordan kan det her løses, enten dropper du det hele. Vi er heldigvis ikke kommet derud endnu, men hun er der, også kan man forlænge det et halvt år ad gangen. (...) det er en dejlig lille livslineje.”

(jf. ”Bilag 6”)

At IPS-konsulenten altid er tilgængelig for interviewpersonerne, giver interviewpersonerne en tryghed, eller som Kasper beskriver det ”en livslineje” til, at de kan handle frit, fordi de ved, at de kan kontakte IPS-konsulenten, hvis noget måtte gå galt. Hvis interviewpersonerne ikke havde denne

”livslinje”, må det forventes, at de ikke havde et trygt handlingsgrundlag, da de ikke har tilgængelige fagpersoner, de kan kontakte, hvis de har behov for det. Dermed kan tilgængeligheden til IPS-konsulenten fremme deres recovery-proces.

Opsamling

Med CHIME-elementet empowerment som perspektiv bliver det tydeligt, hvordan IPS-konsulenten har hjulpet to af interviewpersonerne med, at ændret handlingsmønster hen imod et handlingsmønster som er mere hensigtsmæssigt for interviewpersonerne. I Kaspers tilfælde har han fået et boost af selvtillid fra IPS-konsulenten, hvilket har ændret hans handlingsmønster fra at opgive, når han føler sig dum, til i stedet at løse en opgave. Jonas har gennem IPS-konsulenten fået hjælp til at skrue ned for tempoet, når han træffer beslutninger, sådan at hans beslutninger bliver truffet på et velovervejede grundlag, når det gælder uddannelse. Ydermere har alle fire interviewpersoner fremhævet, at de altid kan kontakte deres IPS-konsulent, hvis de får brug for det. Det giver dem et trygt handlingsgrundlag at handle ud fra, idet det giver dem en ”livslinje”, hvis noget skulle gå galt.

6.5. Empowerment (2)

I dette andet aspekt af empowerment, er der fokus på hvordan samfundsmæssige strukturer fastholder mennesker i undertrykkelse hvor empowerment (2) drejer sig om at vinde magten tilbage over eget liv og derved leve et liv fri for undertrykkelse (Andersen, Brok, Mathiasen, 2000) (jf. ”4.4.3 Empowerment (2)”). Med dette udgangspunkt vil der i dette afsnit, undersøges, om samfundsmæssige strukturer fastholder interviewpersonerne i undertrykkelse, og om interviewpersonerne, gennem IPS-indsatsen, har fået magten tilbage over eget liv. Når dette aspekt af empowerment (2) skal sættes i forhold til recovery, vil denne empowerment (2) -tankegang tilsige, at interviewpersonerne vil få fremmet deres recovery ved at få magten tilbage over eget liv.

Tidligere i analysen (jf. ”6.3 Identitet”) tages der afsæt i en episode, hvor **Mynte** er blevet afvist fra et praktiksted med den begrundelse, at de var bange for, om hun kunne finde på at gøre skade på børnene grundet hendes diagnose. Dette kan tolkes som, at Myntes diagnose er underlagt en stigmatisering hvor Mynte tillægges en dybt miskrediteret egenskab, bestående af om hun kan finde på at gøre børn noget, grundet hendes diagnose (Ejrnæs & Monrad, 2017:67). Hvis episoden ansues ud fra dette empowerment (2) perspektiv, så kan episoden ses som, at stigmatiseringen af

Myntes diagnose har en undertrykkende effekt på hendes liv, fordi hendes diagnose gør det vanskeligt for hende at skabe et liv på egne præmisser og forbedre egne vilkår.

På nuværende tidspunkt har Mynte ikke fundet en praktikplads, og hun er endnu ikke startet på den uddannelse, hun ønsker at gennemføre. Men det skyldes hovedsageligt coronavirus, da store dele af samfundet har været underlagt restriktioner og lockdown. Derfor kan det være vanskeligt at afgøre, om Mynte stadig lever under en undertrykkende stigmatisering på grund af diagnosen. Det er ligeledes vanskeligt at afgøre, om Mynte har fået magten tilbage over eget liv, og i kraft af dette har fremmet sin recovery-proces. Dog har Mynte ikke opgivet at finde en praktikplads og dermed forfølge den drøm om uddannelse hun har for sig selv. På den baggrund bliver det tydeligt at hun forsøger at vinde magten tilbage over eget liv, men om hun kan gøre op med på de samfundsmæssiges strukturer, der stigmatiserer en diagnose som hende kan være problematisk at afgøre når hun endnu ikke, grundet coronavirus, har fundet en praktikplads.

De øvrige tre interviewpersoner har det til fælles, at de gennem en længere årrække har forsøgt at uddanne sig uden at gennemføre en uddannelse (jf. ”6.1.1 Medborgerskab”). Hvis dette belyses ud fra empowerment (2), vil fokus blive rettet mod de samfundsstrukturer, som fastholder og undertrykker interviewpersonerne i en position, hvor de ikke har mulighed for at forbedre egne vilkår, og skabe den stabilitet, som følger med en uddannelse. Dette skyldes, at de på grund af deres sygdom ikke kan gennemføre en uddannelse på egen hånd. Samfundsstrukturerne kan bl.a. bestå af de politiske strømninger, hvor ambitioner i Danmark er, at 90% af alle unge i 2030 skal være uddannet (jf. ”2. Problemfelt”). Dette har en undertrykkende effekt på de mennesker, som ikke umiddelbart er i stand til at uddanne sig. Konsekvensen er, at disse mennesker, bliver fastholdt i undertrykkelse uden mulighed for at forbedre egne vilkår. Her virker IPS-indsatsen kompenserende for denne undertrykkelse, fordi IPS-indsatsen hjælper interviewpersonerne i uddannelsesforløbet, og på den måde bidrager IPS-indsatsen til at interviewpersonerne kan vinde magten tilbage over eget liv, og skabe de vilkår, som de ønsker for sig selv. Dermed kan de fremme deres recovery-proces.

En vigtig pointe i empowerment (2) -tankegangen er, at individet sættes fri og vinder magten tilbage over eget liv. I det overstående er der argumenteret for, at IPS-indsatsen bidrager med en frisættelse af interviewpersonerne og hjælper dem med at vinde magten tilbage over eget liv. Men hvis et individ, som Anika, uddanner sig med den begrundelse at uddannelse er en norm, er der så tale om en frisættelse af individet, hvis årsagen til uddannelse er baseret på en norm og ikke en lyst fra

individet selv? I denne tankegang vil IPS-indsatsen resultere i en yderligere undertrykkende effekt, fordi individet modtager hjælp og støtte, gennem IPS-indsatsen, til at gennemføre en uddannelse som er baseret på en norm og ikke et individuelt ønske. I den sammenhæng vil individet være fastholdt i nogle samfundsmæssige strukturer, der undertrykker individet til at uddanne sig og dermed har individet ikke magten over eget liv. Modargumentet her vil være, at uddannelse skaber bedre vilkår for den enkelte i form af bedre jobmuligheder og stabil indkomst, men hvis individet uddanner sig på baggrund af en norm, er der så tale om en frisættelse af individet, hvor individet har magt over eget liv?

Opsamling

Med empowerment (2) som perspektiv fremgår det, at Mynte har en diagnose som er underlagt et stigma og grundet dette stigma bliver Mynte afvist fra et praktiksted med den begrundelse, at de er bange for om Mynte kunne finde på at gøre nogen noget. Her bliver Mynte undertrykt af samfundsmæssige strukturer som forbinder Myntes diagnose med et stigma, der undertrykker hende og hendes muligheder for at leve et liv på egne præmisser. Yderligere ses der nogle samfundsmæssige strukturer, der bunder i en politisk ambition om at 90% af alle unge skal være uddannet i 2030, som skaber en undertrykkelse af de mennesker som ikke, umiddelbart, er i stand til at gennemføre en uddannelse på egen hånd. Dette sker for tre af interviewpersonerne som ikke har været i stand til at gennemføre en uddannelse, hvormed de bliver fastholdt i undertrykkelse. IPS-indsatsen hjælper, i dette tilfælde, interviewpersonerne med at vinde magten tilbage over eget liv ved at hjælpe dem igennem uddannelsessystemet og dermed bidrage positivt til de unges recovery-proces. Men hvis uddannelse opleves som en norm, får IPS-indsatsen så en yderligere undertrykkende effekt?

7. Konklusion

Målet med dette speciale er at undersøge om uddannelse har indflydelse på unges recovery-proces, og hvordan IPS-indsatsen kan bidrage hertil. Med udgangspunkt i empirien kan det konkluderes, at uddannelse ikke nødvendigvis har en positiv indflydelse på de unges recovery-proces. Her indikerer empirien, at uddannelse har en negativ indflydelse på de unges recovery-proces, når de unge håndterer uddannelse på egen hånd. De unge påbegynder flere forskellige uddannelser uden at gennemføre en uddannelse, og de unge kan, i uddannelse sammenhæng, blive mødt med stigmatisering i forbindelse med deres diagnose. Yderligere har politiske strømninger i Danmark skabt et medborgerskab med en forpligtigelse til at uddanne sig for at blive anerkendt som medborger, hvilket kan bevirke et pres på unge med psykisk sygdom som målgruppe. Presset kan resultere i, at nogle unge oplever det som en norm at uddanne sig, og i værste fald kan presset fra uddannelsen blive så stort, at unge kan pådrage sig yderligere psykisk sygdom som f.eks. depression.

Undersøgelsen viser også, at uddannelse i sig selv kan have en positiv indflydelse på de unges recovery-proces, gennem det fællesskab en uddannelse kan tilbyde, hvor der er mulighed for at etablere nye venskaber. Yderligere kan uddannelse anerkende de unges indsats og evner i form af gode karakterer, hvilket kan give de unge selvtillid og tro på egne evner.

Specialets peger på, at IPS-indsatsen kan bidrage positivt til de unges uddannelsesforløb ved, at IPS-konsulenten kan hjælpe de unge med at tro på egne evner, når det gælder uddannelse sådan, at de unge bedre kan håndtere de udfordringer, som kan følge med en uddannelse, som f.eks. fag, der for den enkelte ung, kan være svære at forstå. Når de unge håndterede uddannelse på egen hånd viser empirien i specialet, at flere unge påbegyndte flere forskellige uddannelse uden at formå at gennemføre en fuld uddannelse. I den sammenhæng kan IPS-indsatsen hjælpe de unge til at undersøge mulige uddannelsesvalg grundigt sådan, at den enkelte kan træffe en velovervejet beslutning angående uddannelsen. Yderligere kan IPS-konsulenten hjælpe den unge med at træffe en beslutning angående uddannelse og efterfølgende job og arbejdsmiljø, hvor beslutningen er truffet på baggrund af en hensyntagen til den enkeltes diagnose.

IPS-indsatsen har generelt en positiv indflydelse på de unges recovery-proces, hvor empirien for dette speciale ikke finder nogle negativ indflydelse, når det gælder IPS-indsatsen. Den positive indflydelse fra IPS-indsatsen ses b.l.a. ved, at IPS-konsulenten hjælper de unge til at tro på egne

evner og opnå nye erkendelser om sig selv gennem indre-ydre-dialektik. Yderligere har IPS-konsulentens bidraget med en positiv indflydelse på de unges recovery-proces ved at ændre et uhensigtsmæssigt handlingsmønster sådan, at de unge kan handle anderledes og mere hensigtsmæssigt fremadrettet. Med empowerment (2) som perspektiv kan IPS-indsatsen hjælpe de unge med at vinde magten tilbage over eget liv i stedet for at leve et liv i undertrykkelse, hvor de lever livet på andres præmisser end deres egne. Generelt står IPS-konsulenten til rådighed for de unge, hvis de har behov for det, hvilket kan være håndtering af svære konsekvenser ved en psykisk sygdom som stigmatisering og lignende.

Afslutningsvis kan dette speciale konkludere, at uddannelse både kan have positive og negative indflydelse på de unges recovery-proces. IPS-indsatsen har en betydelig positiv indflydelse i de unges recovery-proces, både når det gælder de unges uddannelsesforløb, og når det gælder den enkeltes personlige udvikling.

8. Perspektivering

Dette speciale finder, at IPS-indsatsen har en gennemgående positiv indflydelse på de unges recovery-proces, både når det gælder de unges uddannelsesforløb, og i relation til de unges personlige udvikling. Med dette udgangspunkt vil specialet opfordre til anvendelsen af IPS-indsatsen i uddannelses sammenhæng. Dog kan specialet ikke konkludere, hvorvidt de unge lykkes med at gennemføre uddannelse med støtte fra IPS-indsatsen, idet flere endnu ikke har påbegyndt deres uddannelse. I den forbindelse kan det om et par år være interessant med et opfølgende studie af de samme interviewpersoner med fokus på, om de unge til den tid har gennemført deres ønskede uddannelse med støtte fra IPS-indsatsen. Her kan det med fordel undersøges, hvordan de unge har oplevet det samlede uddannelsesforløb med IPS-indsatsen som støttet, og hvis de unge ikke har gennemført uddannelsen, kan årsagen hertil ligeledes undersøges.

I problemfeltet (jf. ”2.5 IPS i forhold til uddannelse”) peger en afdelingsleder på, at de har oplevet udfordringer med anvendelse af IPS-indsatsen i uddannelsesmæssig sammenhæng. Specialets empiri finder ikke nogen udfordringer ud fra et ungeperspektiv i forbindelse med IPS-indsatsen, hvorfor en undersøgelse af IPS-indsatsen fra et aktør-perspektiv, med IPS-konsulenterne som aktør, kan være en vinkel, der vil bidrage til et yderligere fokus på IPS indsatsens i forhold til uddannelse. Et sådant perspektiv vil kunne belyse, hvordan aktørerne oplever anvendelsen af IPS-indsatsen i det sociale arbejde herunder hvilke fordele og ulemper, de oplever ved anvendelsen af IPS-indsatsen.

IPS-indsatsen er stadig i en implementeringsfase, idet de i specialets involverede kommuner endnu ikke har implementeret IPS-indsatsen fuldt, og i problemfeltet skitseres (jf. ”2.1 Individuelt planlagt job med støtte (IPS-indsatsen)”) det, at der er stor variation i, hvordan IPS-indsatsen bliver organiseret. I den forbindelse vil et organisatorisk perspektiv på IPS-indsatsen kunne undersøge, hvordan IPS som indsats bliver implementeret i det sociale arbejde, og hvordan indsatsen bliver organiseret for at bidrage bedst muligt til det sociale arbejde. Her vil et komparativt studie af, hvordan f.eks. to kommuner, der har organiseret IPS-indsatsen forskelligt, kunne afdække, hvilke fordele og ulemper der er, ved de to forskellige måder at organisere indsatsens på.

Specialet indikerer, at unge med psykisk sygdom har svært ved at håndtere uddannelse på egen hånd, og med det udgangspunkt vil et kvantitativt studie af, hvor mange unge med psykisk sygdom der har eller har haft problemer med at indgå i uddannelsessystemet være anvendeligt. Dette for at få et mere nuanceret billede af omfanget af unge med psykisk sygdom og deres udfordringer med at

håndtere uddannelse på egen hånd. Dette speciale kan ikke pege på en generel tendens på baggrund af fire interviewpersoner, men et kvantitativt studie har mulighed for at inkludere flere analyseenheder, og vil dermed kunne drage overordnet konklusioner om målgruppen.

9. Litteraturliste

Andersen, J. G. (2017). 3 Medborgerskab under pres. I: Guldager, J. & Skytte, M. (Red), *Socialt arbejde: teorier og perspektiver* (2 udgave, s.89-137). København: Akademiske Forlag.

Andersen, M. L., Brok, P. N., Mathiasen, H. (2000). *Empowerment på dansk: Teori og praksis*. Frederikshavn: Dafolo.

Andersen, T. T. (2016, 19. oktober). *Sara blev psykisk syg som ung: Nu havde jeg ikke længere alle muligheder i verden*. Kristeligdagblad. Lokaliseret d. 15. april 2021 på: <https://www.kristeligtdagblad.dk/liv-sjael/sara-blev-psykisk-syg-som-ung>

Andreasen, K. E., Duch, H., Rasmussen, P. (2017). Introduktion: Forandring i ungdomsuddannelserne. I: Andreasen, K. E., Duch, H. (Red), *Forandringer i ungdomsuddannelserne overgang og indsatser* (s.7-29). Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.

Benchmarkingenhed (2020). *Udviklingstendenser i forhold til børn og unge med psykiatriske diagnoser*. Social- og indenrigsministeriet.

Beskæftigelsesministeriet. (2020). *Uddannelseshjælp*. Lokaliseret d. 28. april 2021 på: <https://bm.dk/satser/satser-for-2021/uddannelseshjaelp/>

Brinkmann, S., Tanggaard L. (2015). Kvalitative metoder tilgange og perspektiver: En introduktion. I: Brinkmann, S., Tanggaard, L. (Red). *Kvalitative metoder: En grundbog* (2. udgave, 2. oplag, s.13-28). Hans Reizels Forlag.

Børne- og undervisningsministeriet. (2017, 13. oktober). *Aftale om bedre veje til uddannelses og job*. Lokaliseret d. 28. april på: <https://www.uvm.dk/publikationer/folkeskolen/2017-aftale-om-bedre-veje-til-uddannelse-og-job>

Børne- og undervisningsministeriet. (2020, 25. maj) *Vejledning fra 7.klasse*. Lokaliseret d. 25. maj 2021 på: <https://www.uvm.dk/vejledning-og-stoettemuligheder/vejledning/ungdomsuddannelse/vejledning-fra-7-klasse>

Carlsen, L. T. (2018). Kapitel 9. Forskningsetik i praksis. I: Olesen, S. P., Monrad, M. (Red), *Forsknings-metode i socialt arbejde* (s.253-272). København: Hans Reitzels Forlag.

Christensen, T, N., & Eplov, L, F. (2018). *Inklusion: Resultater fra IPS projektet*. Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering. Lokaliseret d. 28. april på: <https://star.dk/om-styrelsen/publikationer/2018/12/rapport-om-inklusion/>

Ejrnæs, M., & Monrad M. (2017). 2 Teorier om sociale problemer. I: Guldager, J., & Skytte, M. (Red) *Socialt arbejde: teorier og perspektiver* (2 udgave, s.52-87). København: Akademiske Forlag.

Familie- og socialudvalget. (2020). *Orientering om status på IPS (Individuelt planlagt job med støtte)*. (2019-097622). Aalborg kommune.

Frederiksen, M. (2018) Kapitel 3: Design. I: Olesen, S. P. & Monrad, M. (Red), *Forsknings-metode i socialt arbejde* (83-106). København: Hans Reitzels Forlag.

Gammelgaard, I., Christensen, T, N., Eplov, L, F., Jensen, S, B., Stenager, E., Petersen, K, S. (2017). *'I have potential': Experiences of recovery in the individual placement and support intervention*. IJSP.

Gilje, N. (2017). 6. Hermenutik – teori og metode. I: Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. (Red), *Kvalitativ analyse: syv traditioner*. (s.127-152) Lativa: Hans Reitzels forlag

Højberg, H. (2014). 9. Hermeneutik: Forståelse og fortolkning i samfundsvidenskaberne. I: Fuglsang, L., Olsen P. B., & Rasborg, K. (Red.), *Videnskabsteori i Samfundsvidenskaberne på tværs af fagkulturer og paradigmer*: (3 udgave, 2 oplag. s.289-324) Frederiksberg: Samfunds litteratur.

Hjørring Kommune. (2018.) *IPS-indsats for borgere med psykiske lidelser eller som er psykisk sårbare*. (version 5.3.2018/TB). Arbejdsmarkedsforvaltningen. Lokaliseret d. 3. marts 2021 på: <https://iar.hjoerring.dk/media/26039/ips-projektbeskrivelse.pdf>

Hummelgaard, P. (2021). *Beskæftigelsesrettet indsats hjælper ledige med psykiske lidelser og kan give en samfundsøkonomisk milliongevinst*. Beskæftigelsesministeriet. Lokaliseret d. 15. april 2021, på: <https://bm.dk/nyheder-presse/pressemeddelelser/2021/02/beskaeftigelsesrettet-indsats-hjaelper-ledige-med-psykiske-lidelser-og-kan-give-en-samfundsoekonomisk-milliongevinst/>

Jacobsen, B., Tanggaard, L., Brinkmann, S. (2015). 11. Fænomenologi. I: Brinkmann, S., & Tanggaard, L. (Red), *Kvalitative metoder: En grundbog* (2. udgave, 2. oplag. s.217-240). Hans Reizels Forlag.

Et ungeperspektiv på uddannelse og IPS-indsatsen
Tanja Andersen Lykke Krogh
Speciale, AAU, Juni 2021

Jenkins, R. (2006). *Social Identitet*. Århus: Academica.

Johansen, G. K. (2018). *CHIME I PRAKSIS*. Peer-Støtte i Region Hovedstaden. Lokaliseret d. 16. marts på: <http://peerstoette.dk/2018/06/28/chime-i-praksis/>

Jæger, M. M. (2001). T.H. Marshall og det moderne medborgerskab. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 2000. 3 (4), 219-233.

Killackey, E., Allott, K., Woodhead, G., Connor, S., Dragon, S., Ring, J. (2016, 28. april) *Individual placement and support, supported education in young people with mental illness: an exploratory feasibility study*. Early intervention in psychiatry. Lokaliseret d. 15. april 2021 på: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/eip.12344>

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk* (3. udgave). København: Hans Reitzels Forlag.

Monrad, M. (2018a) Kapitel 4: Tilvirkning af data. I: Olesen, S, P., & Monrad, M. (Red), *Forsknings-metode i socialt arbejde* (s.107-144). København: Hans Reitzels Forlag.

Monrad, M., (2018b) Kapitel 7: Analyse af tal. I: Olesen, S, P., & Monrad, M. (Red), *Forsknings-metode i socialt arbejde* (s.203-230). København: Hans Reitzels Forlag.

Oute, J., & Jørgensen, K. (2021). Forord: Recovery og recovery-orienterede praksisser I velfærdsinstitutioner og civilsamfund. I: Oute, J., & Jørgensen, K. (Red.), *Recovery-orienterede praksisser – i velfærdsinstitutioner og civilsamfund* (s. 91-110): Samfundslitteratur.

Pless, M., & Katznelson, N. (2007). *Unge vej mod ungdomsuddannelserne: tredje rapport om unges uddannelsesvalg og overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse og arbejde* (1 udgave). København: Center for Ungdomsforskning.

Regeringen. (2013). *Aftale mellem regeringen (socialdemokraterne, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti) og Venstre, Dansk Folkeparti, Det Konservative Folkeparti og Liberal Alliance. - Aftale om en reform af kontanthjælpssystemet – flere i uddannelse og job*.
https://bm.dk/media/6496/aftaletekst_kontanthjaelpsreform-pdf.pdf

Rendtorff, D, J. (2014). 8. Fænomenologien og dens betydning -videnskabsteori som improvisation i jazzmusik. I L. Fuglsang, P. B. Olsen og Rasborg, K. (Red.), *Videnskabsteori i*

Et ungeperspektiv på uddannelse og IPS-indsatsen
Tanja Andersen Lykke Krogh
Speciale, AAU, Juni 2021

Samfundsvidenskaberne på tværs af fagkulturer og paradigmer: (3 udgave, 2 oplag. s.259-288).

Frederiksberg: Samfunds litteratur.

Swanson, S, J., Becker, D, R., Christensen, T, N., Ebersbach, B, K. (2013). *IPS: IPS Supported Employment: En Praktisk guide*. (2013 udgave). Dartmouth Psyciatric Research, Psykiatrisk Center København

Skytte, M. (2017). 1. Socialt arbejde. I: Guldager, J., & Skytte, M. (Red) *Socialt arbejde: teorier og perspektiver* (2 Udgaves.13-51). København: Akademiske Forlag.

Slade, M. (2021). Kapitel 5: Recovery-orienteringen i psykiske sundhedstjenester. I: Oute, J., Jørgensen, K. (red.), *Recovery-orienterede praksisser – i velfærdsinstitutioner og civilsamfund* (s. 91-110): Samfundslitteratur.

Socialstyrelsen (2021, januar). *Målgrupper i socialpsykiatrien: Registeranalyse*. PwC. Lokaliseret d 25. maj 2021 på:

file:///C:/Users/Admin/Downloads/PwC_partnerskab_m%C3%A5lgruppenotat_januar%202021.pdf

Sundhedsdata - indblik. (2019). *Uddannelse blandt unge med psykiske lidelser*. Sundhedsdatastyrelsen. Lokaliseret 20. februar 2012 på:

<file:///C:/Users/Admin/Downloads/Uddannelsesniveaui%20psykiatrien.pdf>

Tanggaard, L., & Brinkmann, S. (2015). 1. Interview: Samtalen som forskningsmetode. I: Brinkmann, S., & Tanggaard, L. (Red), *Kvalitative metoder: En grundbog* (2. udgave, 2. oplag. s.29-54). Hans Reizels Forlag.

Undervisningsministeriet. (2019, 30. november) *Alle 25-årig skal have gennemført en uddannelse, være i uddannelse eller være i beskæftigelse i 2030 – Hvordan går det?* Lokaliseret d. 24. april

2021 på: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/171115-FGU-Aftaletekst%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/171115-FGU-Aftaletekst%20(1).pdf)